

Univerzita Karlova

Filozofická fakulta

Katedra psychologie

Bakalářská práce

Marek Mičke

Odráž osobnosti v humoru na sociálních sítích

Reflection of personality in humour on social networks

Praha, 2018

PhDr. Mgr. Simona Horáková Hoskovcová, Ph.D.

Na tomto místě bych rád poděkoval vedoucí své práce, paní doktorce Horákové Hoskovcové, za to, že mi ve chvílích, kdy jsem netušil, kam v práci dál, dokázala poradit a opět mě přivést na správnou cestu. Neméně velký dík patří mé manželce a dvěma robátkům za to, že mi poskytovaly čas a prostor pro dokončení této práce, ale hlavně nehynoucí podporu a porozumění.

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci vypracoval samostatně, že jsem řádně citoval všechny použité prameny a literaturu a že práce nebyla využita v rámci jiného vysokoškolského studia či k získání jiného nebo stejného titulu.

V Praze dne 30.4. 2018

.....
Marek Mička

Abstrakt:

Práce se zabývá humorem na sociálních sítích, se zaměřením na Facebook, a jeho souvislostí s určitými osobnostními rysy osob, které tento druh humoru vyhledávají. Klasifikuje druhy humoru a zkoumá, jestli může existovat souvislost mezi těmito druhy a osobnostními rysy. Pokouší se nalézt vztah mezi tím, jaký člověk je, s tím, jaký humor si sám vybere ke sledování. Pro určení osobnostních rysů je využit koncept NEO-PI-R.

Sleduje také samotný humor na sociálních sítích, pokouší se postihnout prvky jeho vývoje a ukázat často se opakující vzorce, které se v humoru na sociálních sítích objevují, stejně jako události, které mají na tento fenomén vliv.

V poslední části práce je navržen výzkum skládající se z kvantitativního šetření a kvalitativní analýzy. V kvalitativní části se u všech respondentů analyzuje jejich facebookový profil skrze tzv. Big data analysis, čímž čehož je určeno, jaké druhy humoru a v jakém rozsahu respondent humor sleduje. Společně s tím by byl vyplněn inventář NEO-PI-R. Následně by se hledala korelace mezi výsledky dotazníku a humorem, který respondent na sociálních sítích sleduje. Výstupem výzkumu by bylo stanovení toho, jestli nějaké osobnostní rysy významně určují náš náhled na humor na sítích, případně které rysy to jsou.

Klíčová slova:

Humor, sociální sítě, osobnostní rysy, Big Five

Abstract:

The work is dealing with humour on social networks, focusing on Facebook, and its relation to personality traits of the people who search for this humour. It classifies types of humour and examines whether there may be a correlation between these types of humour and personality traits and demographics. This work is trying to find a relationship between what the respondent is like and what type of humour he chooses to subscribe to. The concept of NEO-PI-R is used to determine personality traits.

It also focuses on humour on social networks itself, it attempts to capture the basic elements of its development and to show the often repetitive patterns that appear in the humour on social networks as well as the events that have an impact on this phenomenon.

In the last part of the work there is designed a research based on quantitative survey and qualitative analysis. In the qualitative part, all respondent's Facebook profiles would be analyzed using Big Data Analysis software, which should show what kinds of humour and how big amount of it the respondent follows. Then the respondent would fill the NEO-PI-R inventory, so that we could discover his or her personality traits.

Lastly we would be looking for a correlation between the results of the questionnaire and the humor that the respondent monitors on social networks. The output of the research would be to determine which personality traits affect our view of humour on social networks.

Keywords:

Humour, social networks, personality traits. Big Five

Obsah

Seznam použitých zkratek:	8
Úvod.....	9
1. Teorie humoru.....	10
1.1. Teorie o nesouladu	11
1.1.1. Nesoulad na sociálních sítích	14
1.2. Uvolnění přebytečné energie.....	15
1.2.1. Uvolnění energie na sociálních sítích.....	17
1.3. Humor jako pocit nadřazenosti	18
1.3.1. Nadřazenost na sociálních sítích	19
1.4. Humor z hlediska evoluce	20
1.5. Boreckého teorie komiky	22
2. Humor a osobnost	23
2.1. Intrapersonální funkce.....	23
2.1.1. Intrapersonální funkce na sociálních sítích	23
2.2. Interpersonální funkce.....	24
2.2.1. Interpersonální funkce na sociálních sítích	26
2.2.2. Epidemie smíchu v Tanganyice.....	27
2.3. Odraz osobnosti v humoru	27
2.3.1. Martinův výzkum	28
2.3.2. Saroglou a Scariot.....	29
2.3.3. Humor a GFP	30
2.3.4. Humor a neurofyziologie.....	30
2.3.5. Australský vzorek	31
2.3.6. Metaanalýza.....	31
3. Humor na sociálních sítích	34
3.1. Historie.....	34

3.2. Užití.....	35
4. Návrh výzkumu.....	40
4.1. Cíle výzkumu	40
4.2. Respondenti.....	40
4.3. Sběr dat.....	42
4.4. Metody statistické analýzy	44
4.5. Diskuze.....	45
Závěr	47
Bibliografie	48
Seznam obrázků.....	54

Seznam použitých zkratk:

EPAQ; *Extended personal attribute questionnaire* – Rozšířený dotazník osobnostních atributů, designovaný Spencem, Helmreichem a Holahanem, který u jedince zkoumá míru zosobnění s pozitivními či negativními aspekty maskulinní a femininní role (Spence, Helmreich, & Holahan, 1979)

GFP; *General factor of personality* – obecný faktor osobnosti (Van der Linden, Nijenhuis, & Bakker, 2010)

GIF; *Graphics Interchange Format* – krátký pohyblivý obrázek, který trvá pár vteřin a stále se opakuje

HSQ; *Humor styles questionnaire* – Dotazník stylů humoru, utvořený Martinem (2003)

NEO-PI-R; *NEO Personality Inventory Revised* – nový osobnostní inventář, zkoumající míru zastoupení svědomitosti, neuroticismu, otevřenosti vůči zkušenostem, extravertze a přívětivosti u jedince, utvořený Costou a McCraem (2004)

Úvod

Na světě dosud nebyla objevena žádná kultura, která by nepoznala, co to je humor. (Polimeni & Reiss, 2006) Lze tedy říci, že humor je do určité míry kulturně univerzální a jeho stopy můžeme nalézt téměř všude. Proto si jej tato práce vybírá jako optiku pro zkoumání lidské osobnosti. Zaměřuje se na to, kde se v nás humor bere, proč je pro nás důležitý a jaké může mít pro člověka funkce. Vzhledem k tomu, že humor je v této práci stavěn do souvislosti se sociálními sítěmi, se práce zabývá i tím, jestli se projevy jednotlivých funkcí humoru mohou objevovat i na těchto sítích. Jelikož ale na toto téma nebyly nalezeny žádné zdroje, jedná se v těchto chvílích o úvahy autora.

Sociální sítě jsou do práce zakomponovány pro svou aktuálnost. Připojuje se na ně stále více lidí a tráví na nich stále více času. (Facebook, 2018) Vlastním pozorováním autor dospěl k závěru, že humor hraje na sociálních sítích výraznou roli. Stránky s humorným obsahem mají mnohdy i miliony odběratelů, z čehož vyplývá, že spousta lidí na sociálních sítích si tyto stránky oblíbila a ráda je sleduje.

Humor je v práci dáván do souvislosti s osobností. Na počátku práce jsou uvedeny teorie humoru, uvádět však i teorie osobnosti by vydalo na tucet dalších prací, proto nejsou zpracovány. Na toto téma byly provedeny poměrně bohaté výzkumy, proto má kapitola z čeho vycházet. Zabývá se převážně tím, jak spolu souvisí koncept Big Five a humorné styly. Jsou zde rovněž uvedeny hlavní funkce humoru, které se dělí na intrapersonální a interpersonální.

Následně se práce zabývá vlastním humorem na sociálních sítích, jeho vývojem a tím, co jej ovlivňuje. Postihuje to, jak se humor na sociálních proměnil, i to, jestli má pro uživatele sociálních sítí nějakou užitečnost. Humor na sociálních sítích je vstřebán do pojmu „meme“, jehož etymologií se práce rovněž zabývá. Na toto téma ještě zdroje existují, ale samotným humorem na sociálních sítích se žádné zdroje přímo nezabývají, proto je tato kapitola povětšinou hlavně pojednáním autora, založeným na vlastním pozorování a úvahách.

V poslední části je navržen výzkum, který se zabývá přímo odrazem osobnosti v humoru na sociálních sítích. Je navržen způsob, jak zkoumat, kdo sleduje jaký humor na sociálních sítích, což se následně dává do souvislosti s osobnostními rysy reprezentovanými konceptem Big Five. (McCrae & Costa, 2004) Následně jsou pomocí vhodných statistických metod hledány vztahy mezi tím, jaké míry Big Five byly u člověka naměřeny a tím, jaký humor na sociálních sítích daná osoba sleduje.

1. Teorie humoru

Humor vyvolává vášnivé diskuze již několik tisíc let. Mnoho teoretiků by mohlo namítnout, že humor je lehkovážná záležitost, kterou není potřeba nijak zkoumat. Tento pohled však nesdílí Umberto Eco (1998), který si všiml, že humorem se nezabývali Aristofanes, smějící se filosof, ani Molière, známý pisatel slavných komedií, ale naopak to byli Kierkegaard, Hobbes, Kant či Aristotelés, tedy filosofové, jejichž učení si velice zakládalo na vážnosti.

Je obtížné jedním slovem popsat, čím humor je. V dnešní době se tento pojem výrazně rozvolnil a bývá spojován se vším, co se týká smíchu, komiky i vtipů. Proto může být považován jak za urážející útok, tak za pozitivní a užitečný náhled na svět. Lze na něj nahlížet jako na schopnost, chápanou jako smysl pro humor, nebo dovednost, kterou bezesporu musí vládnout komici. Může to ale být i copingová strategie, komunikační prostředek pro navázání bližšího kontaktu. Dalším významem je kvalita, kterou člověk, věc či situace má, a která připadá ostatním zábavná, vyvolává u nich smích a příjemné pocity. (Carrell, 2007) Humor je v jednom z pohledů určitá dispozice k tomu vyhledávat situace, které jsou zábavné a vyvolávají smích, případně dispozice k tomu je sám umět vyvolat. Může tak ale být nazván i mentální proces, který zahrnuje chápání vtipů, tvoření a jejich oceňování. Nástin všech těchto výkladů ukazuje, že humor je složitý pojem, který nelze zaškatulkovat jednou definicí. Může zahrnovat jak kognitivní, tak emocionální složku.

Samotný pojem humor pochází z řecké Hippokratovy humorální medicíny. Zdravý stav člověka vycházel z vyváženého poměru čtyř základních tekutin v těle. Právě tyto tekutiny byly zvané *humory*. Patří mezi ně krev, žluč, černá žluč a hlen. Jakákoliv dysbalance mezi těmito čtyřmi tekutinami znamenala i výkyv v mentálním či tělesném zdraví člověka. Poměr tekutin ovlivňoval i výkyvy aktuálních nálad, odkud se termín *humor* přenesl na náladu, pocit či vrtoch. O přesunutí pojmu humor ke komičnu se postaral Ben Johnson, který zdivadelnil čtyři temperamenty do komediální formy. (Bremmer, 1997; Borecký, 2000)

Z pohledu psychologie je velice obtížné humor definovat kvůli výše zmíněnému různému chápání slova. Martin (2007) proto humor popisuje jako dynamický kognitivní proces, který může být rozdělen do čtyř komponent. První z nich je *sociální kontext*, kdy je humoru přidělována velká důležitost v tvorbě sociálních vazeb. Dále je to *kognitivně-percepční proces*. V této složce je humor chápán jako důležitý konstrukt při zpracování informací zvnějšku. Třetí komponentu tvoří humor jako *emoční odpověď* a v neposlední

řadě je humor chápán jako *vokálně-behaviorální výraz smíchu*. Martin se tedy ve své psychologické definici pokusil zaměřit na humor v celé jeho šíři. Dalším psychologickým teoriím se práce věnuje později, tato je zde uvedena proto, aby ukázala, v jaké šíři je možno humor pojmut.

Humor nedá spát mnoha myslitelům nejen pro svou komplexitu, ale i pro svou univerzálnost a primárně radost. Martin (2007) uvádí, že během smíchu, který je projevem humoru, člověk z neurofyziologického hlediska prožívá tytéž pocity, jako když si vychutnává dobrý pokrm nebo prožívá sexuální zážitek. Není proto divu, že humor je spojován s velice pozitivními emocemi a je neustále vyhledáván. Humor však může být i dvousečný, poněvadž může stavět na ponižování okolí. V těchto případech lze o pozitivních emocích hovořit jen stěží. Právě tato komplexita a oboustrannost humoru z něj možná dělá bohaté téma pro myslitele.

Přestože teorií o významu humoru pro lidský život a jeho strukturovanosti existuje veliké množství, většina z nich by se dala shrnout pod čtyři základní kategorie, které některé z teorií spojují. Není to tak, že by si každá teorie o humoru protiřečila s tou předchozí a pokoušela se ji vyvracet. Jak již bylo nastíněno, humor je komplexní struktura, opírající se o několik základů. Každá z teorií se proto zaměřuje na určitý rys humoru a nemusí nutně vyvracet jinou, jen se na humor dívá z odlišné strany. Například teorie o nesourodosti humorných situací se zaměřuje spíše na kognitivní složku humoru, zatímco teorie o zvyšování vlastního statusu míří spíše do sociální sféry. Tyto čtyři kategorie byly určeny Martinem (2007):

- *Humor vychází z nesourodých situací*
- *Humor uvolňuje potlačované sexuální a agresivní napětí*
- *Humor zvyšuje sociální status jedince ponižováním ostatních*
- *Evoluční teorie o původu humoru*

Později je ještě zmíněna Boreckého teorie. Ta je však pro svou komplexitu nezařaditelná do omezené kategorie, proto má svou vlastní kapitolu.

1.1. Teorie o nesouladu

Nesoulad označovali jako zdroj mnoha humorných situací už antičtí filosofové, což pokračovalo přes novověk až do současnosti. (Attardo, 2014) Tyto teorie stojí na dokázaném faktu, že humor se často objevuje ve chvílích, kdy se objevuje nějaký nesoulad mezi tím, co

čekáme, případně co je společenskou normou, a mezi tím, co se doopravdy stalo či stane. (Veatch, 2009) Kierkegaard o nesouladu tvrdí, že je nejen zdrojem humorných situací, ale zároveň i těch tragických. (Kierkegaard & Oden, 2006) Pokud lidé drží kilový pytel s pískem a následně je jim řečeno, že dostanou do ruky tentýž pytel, který je ale ve skutečnosti o kilo těžší, případně téměř o kilo lehčí, lidé jsou z toho překvapeni a prakticky vždy se tomu smějí. Dokonce se smějí o to více, čím odlišnější je daná váha, tedy čím větší je daný nesoulad. (Nerhardt, 1970)

Raskin (1985) se touto teorií zabýval zevrubně, ale výhradně z lingvistického hlediska. Analyzoval množství vtipů a potvrdil, že se vždy obsahují dvě protichůdná „skripta“, přičemž jedním je nastolena situace, na niž navazuje skriptum druhé, zdánlivě nesouvisející, po pochopení však vyvolávající humorné pocity. Právě to tvoří vtip. Tato teorie však bere v potaz pouze verbálně předávaný humor, tedy vymyšlené vtipy. Je tedy omezená jen na úzký výsek humoru. To se poté Raskin pokusil napravit společně s Attardem (1991), když na předchozí teorii postavili novou. Spolu určili kromě jednoho druhu Raskinova skripta, které tvoří dvě zdánlivě se vyvracející situace, ještě šest dalších. Tím původní Raskinovu striktně lingvistickou teorii rozšířili i na všechny ostatní humorné situace. Zároveň sedm systémů hierarchicky rozřadili podle jejich obecnosti či specifčnosti, kdy nejobecnější zůstávají dvě protichůdné situace a nejméně obecným je skriptum lingvistické. Tím se pokryly takřka všechny možnosti, jak se humor může projevit.

V těchto teoriích je velmi tenká hranice mezi humorem a pocitem překvapení, neboť při určených nesouladech a rozporech se překvapení objevuje téměř vždy. Samozřejmě zde však neexistuje rovnítka. Nesoulad je zpracováván spíše skrze kognitivní struktury, po čemž následuje humorné uvolnění, zatímco překvapení je složkou více emocionální. Ale zdaleka ne každá situace, která dopadne jinak, než se očekává, je humorná. K tomuto průběhu je nutné i určité emocionální vyladění.

Pro člověka není humorný nesoulad samotný. Pokud něco odporuje tomu, čemu jsme zvyklí, případně nás něco velmi překvapí, nebývá to vždy humorné. To, co člověku připadá vtipné, je až vyřešení samotného nesouladu. V kontextu humoru se nalezení tohoto řešení dá nazvat prostě pochopením vtipu. Dobře je to vidět na následujícím vtipu:

Dva manželé se hádají. Manželka křičí: „Musela jsem být hluchá a slepá, když jsem si tě brala!“

Manžel na to odpoví: “ Vidiš, z jakých chorob jsem tě vysvobodil? “

Manželka svým tvrzením chce manželovi naznačit, že od manželství pravděpodobně čekala něco jiného a nechápe, jak mohla tehdy učinit rozhodnutí vzít si svého manžela. Je to útok na manžela, kdy je očekáván protiútok, případně nějaká obrana. Přichází však výrok, ve kterém se manžel chlubí, kterak manželce vyléčil nějaké choroby. Na první pochopení jde o nesmysl. Manželka hovoří o problému vztahovém a manžel začne mluvit o medicíně. Na druhé pochopení si však člověk všimne, že manželka použila výrazy „hluchá a slepá“, což jsou právě choroby, o kterých hovoří manžel. A protože manželka o nich hovoří v minulém času, doslovně tento výrok lze chápat tak, jak ho vyložil manžel. Všechno toto chápání samozřejmě probíhá v rámci setin, u složitějších vtipů mnohdy v řádu sekund. Ale právě vyřešení zdánlivého nesouladu, tedy pochopení vtipu, přináší kýžený humorný zážitek a dělá vtip vtipem.

Někdy však nesoulad ani nemusí mít nutně řešení pro to, aby vyvolal humorný zážitek. V takových případech se jedná o absurdní humor. Také zde se objevuje něco, co odporuje našemu očekávání na základě předchozí zkušenosti či společenských norem, řešení a pochopení vtipu bychom však v těchto případech hledali jen těžko. Možná právě to ale dělá z absurdních situací situace humorné. Nalezneme tu rozpor, komické nám ale nepřipadá řešení rozporu, které bychom stejně nenalezli, ale míra rozporu, která je veliká. Je to absolutní rozpor s něčím, na co jsme zvyklí, který nám připadá humorný.

Obrázek 1 - Příklad absurdního humoru

Na obrázku výše je uveden příklad takového humoru. Vidíme zde psí hlavu, která hledí z okénka letadla. Lidé nejsou zvyklí na to, aby psi létali letadlem společně s lidmi, natož aby melancholicky hleděli z okna. Nastává zde jasný rozpor mezi zvyklostmi a realitou na obrázku, pro kterou se těžko hledá vysvětlení. Tento rozpor je tak velký, až se člověk směje.

Tato situace nastává často, když lidé vidí zvířata provádět lidské úkony. Konkrétně daný obrázek má na facebookové stránce *Museum of internet*, která se na tyto příspěvky specializuje, více než čtyři tisíce „lajků“. Jistě nelze říci, že tento humor vyhovuje každému, najdou se ale lidé, kterým to komické připadá.

Nesoulad samotný však nestačí k tomu, aby byla situace humorná. Jak již bylo nastíněno, moment překvapení nemusí být vždy příjemný. Nestačí ani to, aby se jednalo o příjemné překvapení. Pokud člověk dostane dárek, který ho potěší a překvapí, není to pro něj humorné. Stejně tak není humorné, pokud člověka překvapí, když uklouzne na chodníku a spadne. To, co dělá humor humorem, je pocit alespoň mírného ohrožení, který je však následován úlevným pocitem bezpečí. Ve výzkumu Warrena a McGrawa (2016) bylo lidem použito video skokana o tyči, kterému se jeho tyč během skoku zlomila. Dvě skupiny probandů viděly totéž video, avšak experimentální skupině bylo řečeno, že se skokan zranil, kontrolní skupině nic takového řečeno nebylo. První skupině video připadalo mnohem méně vtipné.

1.1.1. Nesoulad na sociálních sítích

V této formě má humor na sociálních sítích zvláštní roli. Běžný nesoulad tak, jak jej známe a jak je uváděn v předchozí části, se na sociálních sítích nachází ve formě obrázků, tzv. memů, či méně často napsaných vtipů. Tyto memy jsou jedny z nejčastějších, jde v podstatě o převedení ústní či psané formy vtipu do formy obrazové. Ta může být mnohdy ještě komičtější pro svou výtvarnou stránku či pro svou názornost. Většinou se ale na sociálních sítích používají fotografie. (Seargeant & Tagg, 2014)

Mnohem větší roli však nesoulad hraje na sociálních sítích ve zmiňovaném absurdním humoru. Mnohokrát jde o humor, který odráží aktuální témata, ve spojení s absurdním humorem však vytváří velice zábavnou mozaiku. Velice časté jsou například obrázky s politickými figurami či celebritami, které jsou stavěny do rolí, ve nichž je běžně člověk nevidí. Většinou je dokonce v takových rolích ani vidět nemůže, neboť se jedná o povedené fotomontáže. Právě fotomontáž, která postaví známou figuru do nepadnoucí a nečekané situace, je v naší hlavě konfrontována s běžnou realitou, která je úplně opačná, což v nás vyvolává smích. Dobře je to znát na následujícím obrázku.

Obrázek 2 – Ukázka nesouladu v humoru na sociálních sítích

Vidíme zde Donalda Trumpa, jak provádí známý hiphopový taneční motiv „dab“. Ten je většinou provozován hiphopovými zpěváky během koncertů. Proto vidět osobu tak známou a ve své roli distinguovanou v poloze ryze hiphopové, navíc během tiskové konference a ve společenském obleku, v lidech nutně vyvolává absurdní nesoulad a následně smích. Připojuje se k tomu ještě váhání nad tím, jestli je fotka pravá, nebo není, což na humoru jen přidává.

1.2. Uvolnění přebytečné energie

Tyto teorie stojí na předpokladu, že v člověku se ve společenství ostatních lidí hromadí energie tvořená například nevybitými sexuálními a agresivními pudy. Tuto energii lze primárně „vypustit“ skrze sexuální a agresivní chování, což však mnohdy není možné ani sociálně žádoucí. Tato energie se posléze v člověku hromadí, což má za následek napětí a potřebu jejího vybití. Uvolnění narůstajícího napětí může zčásti přinášet právě humor.

Je pravdou, že mnoho humorných situací staví na ponižování ostatních, tedy na určité formě agresivity. Humorné nám někdy připadají i situace, ve kterých nalezneme sexuální symboliku. Právě humor na tato témata má hromadící se energii uvolňovat. Je prokázáno, že smích dokáže v určitých situacích uvolňovat napětí a snižovat stres. (Bennett, 2003) Toto lze pozorovat například ve formě sarkasmu, ironického humoru či „popichování“ někoho. Uvolnění sexuální tenze lze pozorovat v tzv. „lechtivých“ vtipech, případně v prostém flirtování s nádechem humoru. Tyto teorie by podporoval i fakt, že u člověka pozorujeme tendence k tzv. „úlevnému smíchu“. Ten se objevuje tehdy, když člověk čeká, že něco dopadne špatně, ale mylí se a vše skončí dobře. Veatch (2009) uvádí příklad, kdy nám například padá hrnek na zem. Na krátký moment, po který hrnek padá, jsme ve velkém napětí a připravujeme se na to, že se hrnek rozbije. Pokud se však hrnek nerozbije, napětí nahromaděné v očekávání tříštícího se hrnku se uvolní ve formě úlevného smíchu.

Pravděpodobně nejznámějším průkopníkem tohoto teoretického směru je Sigmund Freud. Ten v uvolňování těchto tenzí viděl hlavní zdroj téměř všeho humoru. Jako spousta jiných věcí, humorné výlevy chápal jako dynamický vztah mezi třemi hlavními složkami našeho vědomí a nevědomí. Id je místem, kde se hromadí nevybitá energie, proto ego musí uvolňovat nějakou část této energie ve formě humoru pod dozorem superega. V tomto kontextu je humor chápán podobně jako sny, které mají tuto energii také uvolňovat. Smích nevyjadřuje pobavení nad dobrým vtipem či komickou situací, ani potěšení z vítězství nad protivníkem, jak tvrdí jiní teoretici, ale vyjadřuje radost z uvolnění přebytku energie. (Freud, 1960) Nutno říci, že Freud teorií o hromadící se energii stavěl na základech postavených už o několik desítek let dříve Herbertem Spencerem.

Uvolnění přebytečné energie však dle Freuda napomáhají hlavně vtipy, ne humor samotný. Freud totiž důrazně rozlišoval humor, spojený s afektivitou, a komiku, spojenou s imaginací. V jiném pojetí humoru, hlavně ve smyslu pro humor jako náhledu na svět, naopak viděl Freud užitečnou copingovou strategii. Lidé se smyslem pro humor podle Freuda lépe zvládají těžké situace díky realističtějšímu, ale zároveň odlehčenějšímu pohledu na svět.

Freudova teorie se však soustředí pouze na úzkou část ze škály možných vysvětlení humoru. Opomíjí jakýkoliv sociální kontext humoru a nedbá na výhody, které může humor poskytovat v mezilidských vztazích. Navíc by tato teorie znamenala, že většina humorných situací se rodí v nevědomí. Tento předpoklad ale může být snadno vyvrácen běžnou praxí – spousta vtipů se jistě může sama od sebe „vynořit“ z nevědomí, ale většina komických situací, obzvláště vtipů, které jsou dle Freuda stěžejní pro uvolňování nevědomého napětí, nastává po předchozím vědomém uvažování. Každý vtip musí být vymyšlen.

Tento náhled na humor jej představuje také jako nevědomou copingovou strategii, neboť uvolnění nahromaděné agresivní a sexuální energie má za následek pocity potěšení. Potvrzovaly by to výzkumy, které ukazují, že lidé s větším smyslem pro humor jsou odolnější vůči stresu. (Bennett, 2003) Tyto výzkumy zároveň potvrzují Freudovu myšlenku.

Zajímavý náhled na humor jako copingovou strategii přinesl také Woods (1983). Ten do určité míry převzal teorii nastíněnou Freudem, ale věděl, že má svá úskalí. Proto ji omezil pouze na období, kdy se v člověku jeho identita teprve formuje a nevědomé obsahy tak mají častěji příležitost se dostat na povrch. Zabýval se tedy hlavně pubertou a formováním identity a genderové role. Všiml si, že u dospívajících se agresivní vtipy objevují výrazně častěji než u jiných věkových kategorií. Odůvodňoval to potřebou kritického náhledu na autority pro

správné formování vlastní identity. Stejně tak se mnohem častěji objevují vtipy se sexuálním podtextem, neboť puberta je velice důležité období pro naši sexualitu. V souvislosti s pohlavními rolemi si také všiml, že agresivnímu humoru výrazně častěji holdují muži, a naopak sexuálnímu ženy. Toto je dle něj způsobeno potřebou zdůraznit svou „normalitu“ v rámci své pohlavní role, kdy muži mají působit „chlapácky“ bojovně a ženy mají dbát na sexuální atraktivitu. Tato teorie je velice zajímavá v dnešním kontextu. Rozdíly mezi tím, jaké by to či ono pohlaví mělo být, se výrazně smazávají. Teorie stavící na tom, že muži mají být takoví a ženy takové, by dnes patrně vyvolala velký rozruch.

Tyto teorie se do jisté míry prolínají se dvěma následujícími kategoriemi, jsou však hojně zastoupené a zastávané, proto mají kategorii vlastní. Tímto směrem však lze vysvětlit jen omezené spektrum humorných situací, neboť zdaleka ne všechny mají agresivní či sexuální význam. Najdou se však tací, kteří tvrdí, že ve velmi omezené míře a v závislosti na sociálním kontextu najdeme agresi v každé humorné situaci. Jde však spíše o hravou formu agrese, podobně jako si hrají děti. (Gruner, 1997)

1.2.1. Uvolnění energie na sociálních sítích

Tato teorie má pro uplatnění na sociální síť svá pro i proti. Její potvrzení by naznačovalo to, že už jen samotný pobyt na sociálních sítích může být pro někoho velice uvolňující. Pro spoustu lidí jde o relaxaci, neboť na síti komunikují s přáteli, mohou volně „scrollovat“ po hlavní stránce a na nic nemyslet. Humor by zde hrál sice důležitou, ale jen doplňovací roli, neboť kýžené uvolnění by přinesl už jen pobyt na sociální síti. Jelikož ale humor tvoří nezanedbatelnou část sociálních sítí, i on je důležitý pro uvolnění potřebné energie.

Co však hovoří proti uplatnění této teorie na humor na sociálních sítích je to, že člověk se při pobytu na nich málokdy opravdu zasměje. Zde hovořím z vlastní zkušenosti, kterou ale potvrzuje i okolí.

Přestože člověk vidí na sociální síti něco velice vtipného, čemu by se v běžné konverzaci z plna hrdla zasmál, většinou se nezasměje. Jde pouze o jakési „ufouknutí“ vzduchu nosem, a ne o smích, který má podle teoretiků být hlavním uvolněním kypějícího napětí. Možná je to kvůli tomu, že člověk není zvyklý smát se sám, případně kvůli přílišnému soustředění se na monitor či mobil před sebou. Uvolnění v podobě smíchu ale u sociálních sítí nastane jen málokdy. Proto by nemohlo dojít ani k uvolnění daného napětí a humor na sociálních sítích by ztrácel svou funkci.

Pokud by však smích nebyl nutnou podmínkou uvolnění nabývajících energie, humor na sociálních sítích by mohl sloužit i tomuto účelu. Hromadící se energie z nevybitých sexuálních a agresivních pudů by se tak vybíjela už jen čtením či prohlížením si vtipů na sexuální či agresivní tematiku. Agresivní tematiku bychom našli spíše u útočných vtipů nebo u sarkasmu. Tomuto tématu a jeho souvislosti se sociálními sítěmi se věnuje kapitola následující. Sexuální vtipy však rovněž nejsou na sítích ničím výjimečným. Pokud by právě prohlížení těchto memů poskytovalo uvolnění, teorie by byla platná i na sociálních sítích.

1.3. Humor jako pocit nadřazenosti

Tato teorie o původu humoru se objevila pravděpodobně jako první, neboť první zmínku o tomto přístupu nalzáme už u Platóna a posléze u Aristotela. (Bremmer, 1997) Oba se shodovali v tom, že humorné situace nejčastěji nastávají ve chvíli, pokud se v blízkosti nalzá nějaký objekt, který lze zesměšnit jeho ponížením. Všimají si toho, že nejčastěji jsou terčem posměšků lidé zohavení, deformovaní nebo prostě lidé, kteří nějak vybočují z běžného standardu. Za zdroj humoru tedy pokládají to, že posmíváním se ostatním zvyšujeme své sebevědomí a pozitivní náhled na sebe tím, že se od těchto „jiných“ lidí formou humoru oddělujeme. Se stejným názorem přišel posléze i Hobbes. (1981) Rovněž tvrdil, že hlavním zdrojem humoru jsou lidé, které můžeme ponížit v rámci neustálého mezilidského souboje, čímž zvyšujeme vlastní nadřazenost.

Velmi významný přínos pro tuto problematiku, zejména pro její metodologické zkoumání, znamenala studie Alexandera. (1986) Zajímalo se o to, jakou výhodu nám humor a smích dává. Proto se jeho teorie velmi překrývá s evolučním vysvětlením původu humoru. Vzhledem k častému zastoupení této teorie a její výraznosti však bývá uváděna jako samostatná kategorie teorií humoru.

Ve svém výzkumu došel k závěru, že smysl pro humor potenciálně zvětšuje naši schopnost reprodukce, protože zvyšuje náš sociální status a pocit nadřazenosti tím, že skrze humor devalvují někoho jiného. Pro humor tedy Alexander uvádí tři hlavní přínosy, a to zvyšování vlastního statusu, snižování statusu jiných a zvyšování statusu okolí, které není terčem vtipu, ale je mu přítomno. Okolí si taktéž připadá nadřazeno, protože není terčem vtipu, ale naopak se terči může vysmát společně s ostatními. Tím se zároveň posiluje oblast vztahová. (Alexander, 1986)

Zajímavou perspektivu v kontextu této teorie přináší Solomon. (2002) Jde v podstatě o protipól Alexanderovy teorie. Zatímco Alexander (1986) se zabýval hlavně humorem, který

útočí na ostatní, čímž se zvyšuje nadřazenost, Solomon se naopak zaměřuje na humor, který je směřován intrapersonálně a míří spíše na poníženost. Tvrdí, že zesměšňování sebe sama staví ideální představu o nás do kontrastu s tím, jak je to ve skutečnosti, což může za běžných okolností přinášet velice nepříjemné pocity. Dle Solomona však zesměšňování tohoto kontrastu pomáhá tento samotný rozpor zvládat a vypořádat se s ním tak, abychom dokázali tento rozdíl mezi ideálním a aktuálním já v budoucnu dorovnat. Hlavní přínos humoru, obzvláště sebeponižujícího, vidí v tom, že člověk se dokáže naučit nebrat se vážně.

Nejde tedy o pokus o vyvrácení Alexanderovy teorie v pravém slova smyslu, jde spíše o pohled na jiný druh humoru z podobné perspektivy.

1.3.1. Nadřazenost na sociálních sítích

Tato teorie by měla svá potvrzení pouze v případech útočného humoru, neboť k pocitu nadřazenosti dochází díky ponížení jiných. V běžné mezilidské komunikaci většinou dochází k ponižování někoho známého, s kým máme nějaký vztah, ač může být špatný.

Na sociálních sítích však toto kritérium není tak časté. Málokdy se objeví obrázek či status, který by zesměšňoval někoho z blízkého okolí. Je otázkou, proč tomu tak je. Facebook možná není místem, kde by záhy po vtipu přišel smích adresovaný zesměšněnému, proto autor vtipu nemá takovou podporu v okolí, jakou by měl v běžné interakci. Tento jev je pro posílení vlastního ega velmi důležitý a pokud chybí, není přítomna ani motivace k tomu ponižovat někoho známého.

Velice často se však objevují vtipy na adresu známých osobností. Dokazuje to i výše ukázaný Donald Trump. Je ale otázkou, do jaké míry je to způsobeno potřebou dokazování vlastní nadřazenosti. Možná právě pocit, že můžu do jisté míry beztretně zesměšňovat velice známou a mnohdy i vlivnou osobu, je důvod, proč se takový humor na sociálních sítích objevuje. Pokud by tato teorie byla aplikovatelná i pro humor na sítích, vtip na účet známé osoby, který by v běžném životě nebyl možný, by opravdu mohl být význačným zážitkem. Člověku by to totiž dodávalo pocit, že v něčem je alespoň na chvíli dané celebrity nadřazen, což může být vskutku povznášející.

Tento jev však může být pojímán i jinak, spíše celospolečensky. Tomu se věnuje kapitola o interpersonálních funkcích humoru.

1.4. Humor z hlediska evoluce

Humor je spjat převážně s pozitivními emocemi. A vzhledem k jeho univerzálnosti je předpoklad, že alespoň určitý smysl pro humor mají lidé zakódovaný ve své genetické výbavě. (Martin, 2003) Humor je také považován za příliš komplexní na to, aby nebyl podpořen určitými vrozenými neurologickými základy, které by nám pomáhaly humor nejen chápat, ale i vytvářet. Dle Darwina by toto znamenalo, že musí poskytovat nějakou výhodu pro naše přežití. Na první pohled může smysl pro humor působit zbytečně. Sice nám poskytuje pozitivní emoce, ty ale nemusí být trvalé. A pokud se na humor a jeho nejčastější důsledek, tedy smích, podíváme z čistě věcného evolučního hlediska, pak je během smíchu možno ztratit velké množství naší tělesné energie a zároveň hlasitý smích usnadňuje naše nalezení pro predátory. (Polimeni & Reiss, 2006)

Na stranu druhou se humor zcela přirozeně a často objevuje v sociální sféře našich životů, tvoří například velice důležitou složku během dvoření či „námluv“, dokáže odlehčit stresovou situaci, snáze díky němu navazujeme vztahy. (Martin, 2007)

Z fyziologického hlediska je velice důležité i poznání, že humor může do jisté míry pozitivně ovlivňovat i lidskou imunitu a snižovat hladinu stresu. (Bennett, 2003) I jednoduchý vtip může vylepšovat naše lingvistické dovednosti, schopnost pracovat se symboly a také abstraktní uvažování, neboť pro pouhé pochopení vtipu je vždy potřeba alespoň jedna z těchto složek naší mysli. (Polimeni & Reiss, 2006) Výzkumy naznačují, že smích se může objevovat nejen u lidí, ale v určité přechýlené formě i u zvířat, a to u psů, krys a primátů. Pro tyto savce tvoří hraní si důležitou složku jejich vývoje, stejně jako pro lidi. Bylo zjištěno, že právě během hry vyluzují tato zvířata zvuky, které by se daly připodobnit lidskému smíchu, a objevují se u nich dokonce i podobné mimické výrazy. (Panksepp, 2005) Pokud je však člověku známo, tak zvířata nejsou schopna symbolického myšlení v takové míře jako člověk, proto u nich není možné hovořit o humoru ve stejném smyslu, jako o něm hovoříme u lidí. Smích se však neobjevuje jen v humorných situacích, ale i tehdy, kdy má člověk prostě radost. Proto teorie o tom, že i některá zvířata se mohou „smát“, nepůsobí neuvěřitelně.

První zmínku má na svědomí Darwin. (1964) Ten se však nezabýval samotným humorem, ale pouze jeho projevem, tedy smíchem, který bral jako emocionální projev čisté radosti, podobně jako pláč je projev smutku.

Obnova zájmu o původ humoru, kterou v souvislosti s rozvojem pozitivní psychologie započal výše zmíněný Alexander (1986), dala za vznik i teorii Weisfelda (1993). Ten se

zaměřil na činnost, během níž se smích objevuje takřka bez výjimky, a to na lechtání jako na formu hry, která nás připravuje na budoucí život. Všiml si, že lidé jsou většinou nejlechtivější na velmi citlivých a zranitelných místech. Weisfeld se proto domnívá, že lechtání připravuje lechtaného na to, jak bránit slabá a citlivá místa. Smích, který je spojen s příjemnými pocity, se objevuje proto, aby lechtajícího utvrzoval v tom, že má v lechtání pokračovat, čímž se „trénink“ na potenciální boj prodlužuje. Podobný mechanismus je uplatněn i na vtipy agresivního a sexuálního charakteru. Vypravěč sexuálního či agresivního vtipu nám údajně nevědomě předává informace o svém tělesném stavu, které se mohou hodit pro potenciální souboj. Posluchači vtipu ho smíchem povzbuzují v tom, aby tyto citlivé informace předával dál. Humor tedy slouží ke zjišťování těchto důležitých informací a jeho důsledek, smích, utvrzuje vypravěče v tom, že má pokračovat. Tato teorie je jistě zajímavá v kontextu evolučním. Pokud se však na humor podíváme jako na komplexní kognitivní strukturu, případně jako na sociální fenomén, teorie naráží svou omezeností pouze na souboj mezi samci o reprodukci.

Lechtání zaujalo významné místo i v teorii V.S. Ramachandrana (1998). Nazval ji *false alarm theory*, neboli *teorie falešného poplachu*. Převzal stěžejní hypotézu o protichůdnosti jako základním předpokladu pro humor. Nesourodost našeho očekávání a reality může být ve svém důsledku velice nebezpečná a v divočině i smrtelná. Ne každé překvapení je příjemné. Pokud se však opravdu jedná o příjemné překvapení a neohrožující nesoulad, dle Ramachandrana je to právě smích, který nám toto dá najevo. Smích tedy označuje daný *falešný poplach*, kdy nesoulad a překvapení neznamena nebezpečí. Právě během lechtání se proto smějeme, neboť se nejedná o boj v pravém smyslu slova.

Smích má podle indického vědce původ ve výhružném gestu, které nalezneme u primátů. Tím je vycenění zubů. Často se objevuje, pokud na sebe dva primáti nečekaně narazí. Pokud ale zjistí, že jsou z jedné smečky, výhružné gesto se zarazí na půli cesty, čímž vzniká úsměv. Nezastavuje se však pouze u primátů. Pokud u člověka dojde k poškození insulárního cortexu, tedy místa v kůře mozkové, které je částečně zodpovědné za prožívání bolesti, pacient se „směje“ během prožívání bolesti. Údajně je to způsobeno tím, že pacient o bolesti ví, ale dostatečně ji necítí, čímž se naplňují dva základní předpoklady smíchu – pacient si myslí, že bolest přijde, ale nic necítí, tedy nastává rozpor.

Každá z těchto teorií se zabývá určitým výsekem humoru. Dohromady nám ukazují, že dispozice ke smíchu, tedy důsledku humoru, najdeme nejen u primátů, ale i jiných savců. Dokládají užitečnost humoru pro přežití, případně jeho důležitost během námluv. Zároveň ale

také ukazují, že humor může být užitečnou copingovou strategií. Všechny tyto výzkumy se však zaměřují hlavně na původ humoru a jeho opodstatnění. Na souvislost humoru a konkrétních osobnostních rysů se zaměřuje kapitola následující.

Tyto teorie jsou na sociálních sítích velice těžko dokazatelné. Jádro evolučního opodstatnění humoru většinou tkví v některém z jeho projevů, tedy smíchu či jen úsměvu. Případně se také zaměřují na činnosti, se kterými je smích spojen, jako je lechtání. Ve své podstatě evoluční teorie staví většinou na nějaké činnosti, která se ale během sledování humoru na sociálních sítích neobjevuje.

1.5. Boreckého teorie komiky

Vladimír Borecký se nezabýval pouze humorem. Pojem bral jako jednu z komponent širšího pojmu, kterým je komika. Jeho teorie je zde uvedena pro svou důležitost v kontextu výzkum humoru v České republice.

Ve své knize *Teorie komiky* (2000) rozlišuje čtyři hlavní složky komiky. Ty byly určeny na základě psychologického vztahu, který vůči komice zaujímá subjekt. Čtyři kategorie se však prolínají a jen velice výjimečně se objeví ve své čisté formě, po většinu času je najdeme propojené. Borecký ve své teorii stavěl na Kierkegaardově členění, k jeho třem formám komiky však přidává ještě čtvrtou, kterou staví nejnižší, a to naivitu. Jeho čtyři formy mají hierarchické členění podle toho, do jaké míry se identifikujeme sami se sebou a se svým okolím.

- *Naivita* – subjekt je bezděčně komický, neví o tom, že je pro ostatní objektem smíchu
- *Ironie* – vědomé zaměření komiky na jiný objekt, v agresivní formě přímo proti jinému objektu. Sem patří výsměch, urážky, sarkasmus. Zde se Borecký ocitá ve vodách superiorních teorií komiky. Subjekt je schopen vysmívat se jiným, ne však sobě. Identifikace s druhým člověkem jako objektem komiky není dostatečně vyzrálá
- *Humor* – orientace na jiný objekt, komika však prochází vlastní sebereflexí. Vtip je tedy nejdřív vztažen na vlastní osobu a jinému objektu se vysmívá až sekundárně. Je zde potřeba sebeidentifikace, ale hlavně empatická identifikace s druhým
- *Absurdita* – takřka abstraktní forma komiky. Borecký absurditu popisuje jako sebevýsměch, který však překonává orientaci subjekt-objekt a který není nevědomý jako u *Naivity*, ale opírá se o náhled absurdity světa. „*Absurdní komika participuje na kosmické komice a vzdává se vlastní nepodstatnosti a bezvýznamnosti.*“ (Borecký, 2000, str. 41) Zde je vidět až filosofický ráz Boreckého úvahy nad komičnem.

2. Humor a osobnost

Každý člověk se od ostatních v něčem liší. Je vášní psychologů zkoumat to, jaké tyto odlišnosti jsou. Mezi tyto odlišnosti patří mnoho fenoménů a humor je jedním z nich. Výše bylo ukázáno, že existuje mnoho teorií o jeho původu. Stejně tak existuje velká nabídka toho, jakou funkci může humor v našich životech zastávat. Pro osobnost člověka a její zdravý vývoj jsou právě funkce humoru velice důležité.

V souvislosti se zaměřením na člověka jako individuum a na jeho potřeby se v 80. letech minulého století v psychologii rozvíjí pozitivní psychologie. Jde o velice optimistický směr, který dbá na potřeby člověka, chce je naplňovat a individuum klade na piedestal. Právě tyto myšlenky daly podnět k bádání po tom, jaký má humor, vesměs pozitivní věc, smysl pro člověka a co mu může dát. Dle Martina (2007) se funkce, které humor pro člověka má, dělí na intrapersonální a interpersonální.

2.1. Intrapersonální funkce

Většina intrapersonálních funkcí humoru byla popsána již výše v rámci teorií o jeho původu, proto jsou zde jen zmíněny. Panuje totiž přesvědčení, že humor je záležitostí, která potřebuje minimálně dva lidi. Pokud se člověk směje sám, hovoříme o tzv.

„metainterpersonálním“ humoru, neboť jde většinou o vzpomínku na humor ve více lidech či jeho představu. (Šedřová, 2013)

Humor v člověku může rozvíjet velice příjemné pocity. Nejde pouze o uvolnění a krátkodobé zasmání se. Lidé, kteří holdují humoru, jsou na tom lépe jak po psychické, tak po fyziologické stránce, neboť humor může pomoci lépe zvládat stres, prospívá lidské imunitě, a díky rozvíjení symbolického myšlení dokonce napomáhá i kognitivnímu vývoji. (Bennett, 2003; Martin, 2007)

2.1.1. Intrapersonální funkce na sociálních sítích

Pokud bychom se však na intrapersonální aspekt humoru podívali skrze optiku sociálních sítí, našli bychom větší význam. Sítě jsou sice nazvány sociální, člověk u nich ale většinou sedí sám. Velice často samozřejmě dochází k humorné komunikaci s ostatními, čímž se naplňují interpersonální předpoklady. Mnohdy ale člověk narazí na humorný obrázek, tedy „mem“, který mu nikdo neposlal, případně který vyhledá z vlastní vůle. Nedojde tedy k žádné interakci. Obrázek musí samozřejmě vždy někdo zveřejnit, proto se v konečném důsledku vždy jedná o mezilidskou interakci, ale ne v pravém slova smyslu. Uživatel se tedy v rámci humoru na sociálních sítích nejčastěji zabavuje sám a sám se vtipům i směje, což do humoru

vnáší v běžném životě nevídaný aspekt samotářského zážitku. Tím se v humoru na sociálních sítích smazává hranice mezi intra a interpersonálním chápáním.

To může dávat mnohé výhody. Člověk nepotřebuje nikoho dalšího, aby se pobavil. Během pár kliknutí se dostane na stránku s humorem, na který má zrovna náladu, a zabaví se sám. Nezasměje se nahlas, jak už bylo nastíněno výše, ale humorný zážitek se dostaví.

2.2. Interpersonální funkce

„Je zajímavé, že nejčtenější výzkumy komiky a smíchu pochází z oblasti psychologie, pak z oblasti lingvistiky, zatímco sociologie a antropologie za nimi značně pokulhávají.“ (Borecký, Teorie komiky, 2000, str. 103) Velké jméno v oblasti komiky a humoru, Vladimír Borecký, tímto poukazuje na to, že na sociální rozměr humoru je třeba brát velký zřetel. Humor hraje důležitý part nejen v intrapersonální oblasti, kde slouží jako určitý náhled na svět či jako copingová strategie. Hlavně v mezilidské komunikaci má však humor svou nezastupitelnou roli. V první řadě napomáhá během samotného procesu seznamování, případně námluv. (Coser, 1959) Málo lidí by chtělo partnera bez smyslu pro humor. Udržovat na prvním rande po celou dobu vážnou tvář potěší málokterý protějšek. Na stranu druhou – pokud pár zjistí, že sdílí stejný smysl pro humor, je to velký krok kupředu ke zdravému vztahu. (de Koning & Weiss, 2002) Na toto zjištění navazuje i John Gottman, který se zabýval predikcí toho, jakou šanci má vztah na to, že bude přetrvávat ještě za dvacet let. Úspěšnost jeho predikcí na toto časové období dosahuje neuvěřitelných 91 %. Právě sdílený humor Gottman zařazuje do svých odhadů jako důležitou složku v komunikaci páru. (Driver & Gottman, 2004)

Nejen během navazování vztahu, ale i během jeho upevňování má humor důležitou funkci. Mnoho kamarádských skupin, a obzvláště těch, které se tvoří během dospívání, by se charakterizovalo sdíleným smyslem pro humor. Mezi projevy tohoto humoru patří například tzv. interní vtipy, na které skupina často odkazuje. Ty díky sdíleným zážitkům pomáhají nadále upevňovat a rozvíjet vztahy v dané skupině. (Woods, 1983; Šedřová, 2013)

Humor je důležitý i pro formování vlastní identity skrze skupinu. Většina skupin má svého „šaška“. A právě skupina je pro humor důležitá, protože je to až odezva na vtip či humornou průpovídku, která dělá vtip humorným. Tato odezva přichází ve formě smíchu a utvrzuje „šaška“ v tom, že má pokračovat, a zároveň mu velice dodává sebevědomí. Ostatní mu tím dávají najevo, že je ve skupině za svůj smysl pro humor oceňován. (Šedřová, 2013; Ziv, 2009)

Pro páry i pro větší skupiny jsou důležité společné aktivity. Mezi tyto aktivity jistě patří i smích, který je známý tím, že může být velice nakažlivý. Pokud se člověk připojí ke skupině, která se nahlas směje, aniž by věděl, co vlastně smích vyvolalo, začne se smát taky. Podobně nakažlivý však může být i pláč nebo zívání. (Cosker & Edge, 2009)

Lidem také může připadat humorné, pokud zjistí, že mají s ostatními něco společného. Často se jedná o velice interní myšlenky či pocity. Může ale jít i o činnosti, kterými se zabýváme v tajnosti. Jde zkrátka o něco, o čem jsme si mysleli, že to tak máme jen my. Příkladem tohoto uvažování může být následující obrázek:

Obrázek 3 Příklad sdílené myšlenky

Zde je humorný jak protiklad, kdy očekáváme, že muž bude rovněž romanticky rozjímat nad svou ženou/přítečkyní, navzdory tomu muž uvažuje o něčem úplně jiném. Jádrem humoru zde však tvoří myšlenka muže z obrázku „Musím se dostat k tomu stromu dřív než to auto, nebo zemřu.“ Touto myšlenkou se opravdu běžci často povzbuzují v domněnku, že motivace ztráty života je v běhu podpoří, ač to působí směšně. Je to však myšlenka velice interní, kterou navenek nikdo neslyší, a běžci se tím pádem mnohdy domnívají, že takto uvažují jen oni. Po konzultaci s mnoha běžci však zjistíte, že tomu tak opravdu není. Na základě vlastního pozorování toto mohou potvrdit. A právě překvapivé zjištění, že ostatní lidé uvažují mnohdy naprosto stejně, je humorné.

Sociální rozměr humoru však není omezen pouze na páry či menší skupiny. Humor může být sociální v plném rozsahu daného slova. Celá společnost může sdílet určitý typ humoru, a to hlavně v případě, kdy lidi nějakým způsobem spojuje. Toto je dobře znát na

propagandistických materiálech. Zde se spojuje to, že člověku v rámci copingové strategie pomáhá, když si z něčeho nepříjemného udělá legraci, se snahou o spojení lidu pod humorem. Příkladem toho může být film *Diktátor* (Chaplin, 1940). V období rozmachu nacistické Třetí říše si Charles Chaplin z jejího vůdce udělal komickou figurku. V očích nepřítele jde o výsměch a hlubokou urážku, v očích britského lidu však šlo o alespoň malé uvolnění atmosféry a zároveň o jejich sdružení pod vlivem humorného zážitku. (Kozintsev, 2015)

Humor na témata, která se dotýkají celé společnosti, není ničím výjimečným. Naopak tvoří frekventovanou část všech vtipů. Patří sem i „dělání si legrace“ z politického dění či z aktuálních témat, na čemž stojí i padá celý repertoár mnoha komiků. Odlehčení celospolečenských témat, která mohou být i velmi vážná, pomáhá lidem v jejich zvládnutí. Lidi to spojuje pod společnými hodnotami či naopak předsudky. Kromě lepšího vyrovnání se s problémem jim to také dává pocit, že někam patří, pokud se společně smějí vtipu na téma, které dobře znají. (Coser, 1959)

Do extrému toto pojetí humoru dovedl Borecký ve své knize *Odvrácená tvář humoru* (1996). Zde hovoří o tzv. *vědeckém fekalismu*. Esej protkaný ironickým humorem pojednává o tom, kterak Čechoslováci pod vládou rudých praporů dokázali reagovat na aktuální dění britským lapidárním prohlášením „*Všechno stojí za ho*no.*“ (Borecký, 1996, str. 71) Toto myšlenkové hnutí padesátých a šedesátých let s humorem sobě vlastním odlehčovalo napjatou dobu těžkého komunismu svou rezignovaností. Právě tato rezignovanost, spojená s fekálním vyjádřením, které tak často bývá spojeno s humorem, usnadňuje lidem náhled na aktuální stav. Není to však přijetí onoho totalitního režimu, jde spíše o vyjádření lítosti nad momentální situací a pasivního boje s ní.

2.2.1. Interpersonální funkce na sociálních sítích

Pro humor na sociálních sítích z pohledu interpersonálních funkcí platí prakticky to samé, jako pro humor v běžném životě. Možná snad s tou výjimkou, že na sociálních sítích je vše znásobeno. Humor na adresu někoho jiného se zde objevuje často, stejně jako zesměšňování a ironizace aktuálních témat, která hýbou společností.

Toto může být vysvětleno více způsoby. Na sociálních sítích chybí přímá zpětná vazba. Pokud člověk něco vloží na svůj profil, nemusí přijít žádná reakce od okolí, která by dala člověku informaci o tom, jestli je vtip opravdu vtipný, nebo jen trapný. A pokud zpětná vazba přijde, je pouze v neosobní psané formě, ve které se emoce dají vyjádřit jen skrze tzv. „smajlíky“. Právě absence přímé zpětné vazby ve formě smíchu či odsouzení může přispívat

k tomu, že vtipy na účet někoho jiného jsou na sociálních sítích velmi časté, neboť chybí obava ze sebezesměšnění.

Co se zde však promítá ještě výrazněji, jsou společenská témata. Selektce toho, kdo bude „přítelem“ na sociální síti, a tedy uvidí mé příspěvky, stejně jako já uvidím jeho, přispívá k tomu, že člověk se na těchto sítích dostává do okruhu lidí se stejnými názory. To je živná půda pro to, aby byly utvářeny nové memy na společenská témata, která se budou lavinově šířit mezi ostatní.

Humor na politická témata je ostatně jeden z nejčastějších, obzvláště to platí pro české stránky. Pokud by platilo, že vtipy na vážná témata pomáhají lidem tato témata zvládat a vypořádat se s nimi, pak by sociální sítě byly tohoto zásadním důkazem. Není proto divu, že politické vtipy se na sociálních sítích velice rychle šíří.

2.2.2. Epidemie smíchu v Tanganyice

Tento případ je zde uveden pro ukázkou možné nakažlivosti smíchu, která může občas dosáhnout až absurdních rozměrů. V roce 1963 se na území dnešní Tanzanie objevila tzv. „epidemie smíchu“. Ta začala ve školní třídě, kde se několik dívek začalo hystericky smát. To, čemu se smály, nebylo zjištěno. Nekontrolovatelný smích se postupně šířil na ostatní studenty po celé škole. Epidemie nakonec zasáhla více než 1000 lidí, trvala několik týdnů a muselo se kvůli ní zavřít 14 škol, protože studenti nebyli schopni se soustředit na výuku a stejně tak učitelé. Je to jediný dobře zmapovaný případ takovéto epidemie v historii. Její příčiny dodnes nebyly potvrzeny. (Rankin & Phillip, 1963) Někteří teoretikové tvrdí, že smích mohl být důsledkem povznesené nálady, která v zemi panovala po vyhlášení nezávislosti na Velké Británii. Jiná, větší část vědců tvrdí, že se pravděpodobně jednalo o nějakou psychogenní poruchu, jejímž projevem byl právě onen hysterický smích. (Hempelmann, 2007)

2.3. Odraz osobnosti v humoru

Po hledání původu humoru a jeho funkci pro člověka si lidé nutně museli klást také otázku – je nějak propojeno to, jaký jsem, s tím, jaký smysl pro humor mám? Jsou extrovertnější lidé zábavnější? A jsou neurotici nudnější? Do souvislosti s pěti nedělitelnými zastřešujícími charakteristikami lidské osobnosti, tedy Big Five, je humor dáván poměrně často. Na toto téma existuje mnoho výzkumů a jejich metaanalýz. Tyto studie jsou diskutovány v následující kapitole.

Opět je třeba začít u Martina a kolektivu (2003). Tvorba jeho *Humor styles questionnaire* umožnila snadné zkoumání toho, jak souvisí rysy osobnosti s humorem, který je člověku nejvíce vlastní. Jeho dvouosové rozdělení humorných stylů na intra/interpersonální a vlídný/poškozující pod sebe zahrnuje drtivou většinu humorných situací. Rozdělením vznikají čtyři styly:

- *Interpersonální vlídný – sociální*
- *Intrapersonální vlídný – sebechválící*
- *Interpersonální poškozující – agresivní*
- *Intrapersonální poškozující – sebeshazující*

HSQ je proto velice často používanou formou zjištění toho, jaký humor člověk vyznává, i většina zde uvedených studií vychází právě z něj. Více se mu práce věnuje v návrhu výzkumu.

2.3.1. Martinův výzkum

Pro validizaci nově vytvořeného HSQ Martina a kol. (2003) použili výzkumníci pět škál osobnosti Big Five. Ty byly měřeny osobnostním inventářem NEO-PI-R. (McCrae & Costa, 2004) Zaměřili se ale i na dotazník EPAQ, který zkoumá míru ztotožnění s maskulinní či femininní rolí jak v pozitivních, tak negativních aspektech. (Spence, Helmreich, & Holahan, 1979) Mezi pozitivní maskulinní rysy patří dominance, nezávislost, sebevědomí, mezi negativní agresivita, cynismus, hostilita. U femininních najdeme pozitivní rysy empatii, dobrosrdečnost a vstřícnost, negativní rysy jsou nerozhodnost, servilita a přílišná zranitelnost.

Výsledky ukázaly, že HSQ má poměrně silnou vazbu na pětifaktorový model. Nejsilnější vztah byl nalezen mezi extravertizací a interpersonálním i intrapersonálním vlídným humorem. Lze tedy říci, že u lidí s vyšší mírou extravertize se častěji objevuje vlídný humor. S poškozujícím humorem vycházely korelace těsně kolem nuly. Naopak oba poškozující druhy humoru, které by se daly nazvat humor agresivní a sebepoškozující, negativně korelovaly s přívětivostí a svědomitostí, ale pozitivně s neuroticismem. Škála Big Five, která je nazývána otevřenost vůči zkušenostem, pozitivně korelovala s oběma vlídnými druhy humoru. Vztahy mezi NEO-PI-R a HSQ nevyšly nijak překvapivě a daly se podobně odhadnout. Udivující však byla síla těchto vztahů.

U vztahů s dotazníkem EPAQ (1979) bychom došli k podobným závěrům. Pozitivní maskulinní aspekty významně kladně korelovaly s intrapersonálním vlídným humorem,

naopak záporně s agresivním humorem. U femininních rysů ty pozitivní korelovaly opět kladně s interpersonálním vlídným humorem, tedy oproti mužským rysům šlo o zaměření spíše navenek, zatímco ty negativní rysy s tímž druhem humoru korelovaly negativně. Výsledky zde opět nebyly nijak překvapivé, korelace však byly o něco nižší než ty u HSQ. (2003)

Přestože tyto výsledky se očekávaly, studie je nesmírně důležitá proto, že prokázala určitý vztah mezi tím, jaký smysl pro humor člověk má, a tím jaký je. A nutno uznat, že korelace mnohdy vycházely velice silné, navíc na reprezentativním vzorku.

2.3.2. Saroglou a Scariot

Užitečnost Martinova HSQ byla prokázána i další studií. Ta se mimo jiné zabývala i její validizací na jiném kulturním vzorku. HSQ bylo do té doby testováno pouze na kanadských studentech, Saroglou a Scariot (2002) však dali dotazník i studentům belgických vysokých škol. Zároveň zkoumali i souvislost HSQ se sebevědomím, Bowlbyho teorií vazeb a školní úspěšností, čímž šli ještě dál než Martin ve svých prvních výzkumech.

Z kulturního hlediska se potvrdil rozdíl pouze v tom, že kanadští studenti užívali více intrapersonálního vlídného humoru a méně agresivního humoru. Jinak žádné větší rozdíly prokázány nebyly.

Výsledky v souvislosti s Big Five se v mnohém shodovaly s Martinem a dalšími. (2003) Oba vlídné druhy humoru pozitivně korelovaly se svědomitostí, extravertí a otevřeností vůči zkušenostem, stejně jako v předchozí studii. Agresivní humor nepřekvapivě koreluje negativně s přívětivostí a pozitivně s extravertí. Společně se sebepoškozujícím humorem poté agresivní humor negativně koreloval i se svědomitostí a pozitivně s neuroticismem. Pokud bychom se na výsledky podívali dle pohlaví, studie nepřišla na žádné významné rozdíly mezi muži a ženami.

Co se týče teorie vazeb, vztahy zde nevyšly nijak silné, přesto však něco naznačují. Lidé s vyhýbavými vazbami na rodiče měli o něco vyšší skóry v sebepoškozujícím humoru než lidé s bezpečnou citovou vazbou. Nepřekvapivé je proto i zjištění, že lidé s vyšší mírou sebevědomí častěji holdovali oběma typům vlídného humoru. Vysoký skór v sebepoškozujícím humoru indikoval nízké sebevědomí.

V oblasti, která mohla být zvláště zajímavá, tedy jestli nějak souvisí styl humoru a školní úspěšnost, však nebyly prokázány žádné výrazné vztahy.

2.3.3. Humor a GFP

Výzkum, na kterém se opět podílel Rod Martin, se zabýval tzv. *obecným faktorem osobnosti* neboli anglickou zkratkou *GFP*. Ten byl navržen jako potenciální abstrakt osobnostních rysů na nejvyšší možné míře, postaveným ještě výše nad Big Five. Jde v podstatě o jeden skór, který sdružuje Big Five a její škály shrnuje. Člověk s vysokou mírou GFP by měl vysoké skóry ve všech konstruktech Big Five, kromě neuroticismu, který by měl naopak nízký. (Van der Linden, Nijenhuis, & Bakker, 2010) Kritici však tvrdí, že pět škál je už dále nedělitelných a nelze je sdružovat. GFP pro ně tvoří jen sociálně desirabilní představu ideálního zaměstnance pro pracovní interview.

V tomto výzkumu se nicméně ponořili do vztahu mezi GFP, humorem a genetikou. Výzkum byl velice užitečný v tom, že studii prováděl na jednovaječných a dvouvaječných dvojčatech, čímž se rozvířily neprobádané vody vlivu genetiky na smysl pro humor.

Není překvapivé, že vysoký skór GFP pozitivně koreloval s oběma vlídnými styly humoru a nízký pozitivně s poškozujícími styly humoru. Ještě zajímavější však bylo zjištění, že humorné styly vycházely výrazně podobnější u jednovaječných než u dvouvaječných dvojčat, což naznačuje alespoň částečnou genetickou danost humorných stylů. Mimo humornou stránku se potvrdila i určitá dědičnost GFP. (Schermer, Martin, Martin, Lynskey, & Vernon, 2013)

2.3.4. Humor a neurofyziologie

Zajímavý vhled do souvislosti humoru a osobnostních rysů přinesla studie Mobbs a kolektivu. (Mobbs, Hagan, Azim, Menon, & Reiss, 2006) Na humor nahlíželi více mezioborovým pohledem. Respondentům byl opět rozdán NEO-PI-R (2004) s tím, že pro výzkum byly stěžejní hodnoty extraverze a neuroticismu. Dále jim bylo promítáno 60 obrázků a bylo jim řečeno, že mají určit na škále od 0 do 10, jak jim obrázek přijde vtipný. Nakonec byla provedena magnetická rezonance.

Během promítání humorných obrázků byla reakce respondentů zjišťována pomocí magnetické rezonance. Byly prokázány pozitivní korelace mezi mírou extraverze u člověka a mírou neurofyziologické reakce spojené s humorem. Jiné silné vztahy nalezeny nebyly. Studie je přesto nesmírně užitečná v tom, že neurofyziologicky prokázala nálezy předchozích studií, založených pouze na inventářích a dotaznících.

2.3.5. Australský vzorek

Užitečnost tohoto výzkumu spočívala v tom, že se zabýval nejen genetickou podmíněností humorných stylů, ale rovněž přinesl další mezikulturní srovnání, neboť byl proveden na australském vzorku několika stovek jednovaječných i dvojevaječných dvojčat. Pro humorné styly byl opět využit Martinův HSQ. (2003)

Ve srovnání s kanadskými studenty, kteří tvořili první respondenty HSQ, nebyly nalezeny žádné kulturní rozdíly, co se týče humorných stylů. V genetické oblasti výzkumu však bylo prokázáno, že jednovaječná dvojčata užívají mnohem podobnější styly humoru než dvojčata dvouvaječná, což potvrzují o předchozí výzkumy na toto téma. (Schermer, Martin, Martin, Lynskey, & Vernon, 2013)

Výzkum tedy potvrzuje to, k čemu dospěli vědci už dříve, tedy že to, jaký smysl pro humor máme, je do určité míry dáno geneticky, ale také že užití humorných stylů v Kanadě a v Austrálii se příliš neliší. (Baughman et al., 2012)

2.3.6. Metaanalýza

Jelikož na téma souvislosti osobnostních rysů a humoru proběhlo od přelomu tisíciletí mnoho výzkumů, které toto téma rozvířily, nevyhnutelně musela přijít i metaanalýza, jež by všechny tyto výzkumy sdružovala. Tu provedl v roce 2015 tým z Chile a Španělska. (Mendiburo-Seguel, Páez, & Martínez-Sánchez, 2015) Zaměřili se na patnáct studií, všechny z nich se zabývaly alespoň zčásti vztahem mezi Big Five či jeho komponentami a Martinovým HSQ.

Metaanalýza vesměs dospěla k týmž závěrům, které nastínily předchozí studie. Nejsilnější vazby měl ze všech stylů humoru sociální, tedy interpersonální vlídný. U něj byly prokázány korelace se všemi škálami Big Five, kromě svědomitosti, kde nebyl nalezen žádný vztah. Korelace s neuroticismem pak vycházela silně negativní.

Dalším vztahem prokázaným napříč studiemi byl vztah intrapersonálního vlídného humoru a přívětivosti, svědomitosti a otevřenosti vůči zkušenostem. Co se týče humoru agresivního, nebyly nalezeny žádné vztah, na nichž by se výzkumy shodovaly. Poslední druh humoru, sebepoškozující, byl všude silně navázán negativními korelacemi na přívětivost a otevřenost vůči zkušenostem.

Všechny výše uvedené studie naznačují, že mezi našimi osobnostními rysy a tím, jaký smysl pro humor máme, je nějaká spojitost. Výzkumy prokázaly, že vztah se nalézá mezi

extraverzí a oběma styly vlídného humoru, silnější je vztah se sociálně vlídným humorem. (Mendiburo-Seguel, Páez, & Martínez-Sánchez, 2015) Lze spekulovat, že lidé s vyšší mírou extraverte se pravděpodobně častěji zapojují do konverzací, více srší humorem, který není pro nikoho škodlivý a na nikoho neútočí. Je možné, že právě to je poté podporuje v tom, aby si hledali další vztahy založené na nepoškozujícím humoru, což opět může posilovat extraverti. Vztah je to tedy dynamický a nelze říci, že někdo je extrovert, protože neužívá sarkasmu, či naopak. Kauzalita zde není průkazná ani žádoucí.

Bylo by jistě zajímavé zjištění, jestli se lidé s vyšší mírou extraverte projevují na sociálních sítích jinak než ostatní. Pokud by hypoteticky například zveřejňovali více příspěvků či častěji komentovali příspěvky jiných, mohlo by se posléze zkoumat, jestli se nějak liší i profil či počet humorných stránek, které na síti sledují. Tím by byl průkazný i vztah mezi osobnostními rysy a tím, jaký humor člověk sleduje na sociálních sítích. Blíže se tématu věnuje návrh výzkumu.

V souvislosti s výzkumy GFP lze poté říci, že čím vyšší skóre GFP člověk má, tím méně holduje poškozujícímu humoru. Je však otázkou, jak přesně je tento vztah komponován. Lidé s vysokým GFP jsou obecně stabilnější ve vztazích, protože ve svém okolí můžou být kvůli absenci poškozujícího humoru více oblíbení. Možná ale neútočí skrze humor proto, že si kvůli vyšší míře svědomitosti více váží svých vztahů. Byla prokázána souvislost neuroticismu, který není častým rysem u lidí s vysokým GFP, a častějšího útočného humoru. Tato zjištění by znamenala, že lidé se stabilnějšími vztahy nepoužívají humor k útoku na jiné, ani proti sobě. Jak se ale humor a osobnostní rysy navzájem ovlivňují, zůstává nejisté. Člověk, který je stabilní, otevřený a přívětivý možná ze své přirozenosti neužívá útočného humoru, protože to takoví lidé zkrátka nedělají. Je ale možné, že lidé s vysokými hodnotami GFP prostě ovlivňují to, jaký styl humoru užívají, aby své vztahy udrželi. Opět zde nelze potvrdit žádnou kauzalitu.

Všechny ostatní vztahy, které byly prokázány, neměly tak silný účinek, případně je prokázalo jen pár studií. Podobně jako extraverte byla otevřenost zkušenostem vázána na oba druhy vlídného humoru, vztahy však nebyly tak silně zastoupeny napříč studiemi. U přívětivosti byla prokázána negativní korelace s agresivním stylem humoru. (Mendiburo-Seguel, Páez, & Martínez-Sánchez, 2015)

Mimo osobnostní rysy se zkoumaly i další souvislosti humoru. Poněkud banálně zní zjištění, že humor v člověku probouzí radostné pocity, rovněž ale pocit kontroly nad situací,

bohužel však jen krátkodobě. Dlouhodobější jsou však velice důležité účinky, a to snižování úzkostí, mizení projevů deprese a hněvu. (Bennett, 2003)

3. Humor na sociálních sítích

Vzhledem k absenci zdrojů na toto téma zde pojednávám na základě vlastních domněnek. Na sociálních sítích lze trávit čas mnoha způsoby. Komunikace s přáteli tvoří jen úzkou část z celkového výčtu toho, co na sítích lze dělat. Mnoho lidí si zde pouze hledá zábavu, pokud se nudí. Tuto zábavu může přinášet právě humorný obsah.

Obrázky s humornou tematikou jsou na sociálních sítích, zvláště na Facebooku, ty nejčastější. Nazývají se „memy“. Jsou jakýmsi ztělesněním všeho humoru na sociálních sítích, protože pod tento pojem se dá zařadit takřka veškerý obsah, který je na sítích k nalezení.

3.1. Historie

Pojem meme není novým. V prvních zdrojích se objevuje s rozšiřováním internetu mezi běžnou veřejností už na konci devadesátých let. Chápání dnešního memu je však velmi omezené a převzaté od původního významu. Meme znamená ideu, značku, jakýkoliv vjem, který je přenášen z osoby na osobu, ať už ústním předáním, nebo ve formě obrazové, zvukové, písemné. (Heyilghen, 1997) Takto zní pojem velmi vágně, není proto divu, že nebyl používán tak často. Dá se pod něj zařadit v podstatě cokoli, k čemuž dochází v jakémkoliv interakci.

S nástupem internetové komunikace však meme v dnešním chápání dostává jasnější kontury. Lidem brzy došlo, že maily jsou neskutečně užitečnou formou komunikace, kdy se můžeme prakticky s kýmkoliv na celém světě propojit během pár vteřin. Přenos informací skrze rádio, televizní vysílání nebo poštu mělo oproti internetu zásadní nedostatky, ať už šlo o ztrátovost dat, jednostrannost komunikace či dlouhou odezvu. Není tedy divu, že e-maily přinesly zásadní zvrat do mezilidské komunikace. Proto se počátkem tisíciletí na internetu začaly šířit memy v podobě blízké té dnešní. Tehdy se nazývaly řetězové zprávy. (Heyilghen, 1997)

Mohlo se jednat o vtipy, sdílené mezi ostatními. Nebo o zprávy typu „Pošli tenhle mail deseti dalším lidem, nebo se ti stane ...“, čímž se mezi internetově negramotnou populací tyto maily dále šířily. Opět zde však byly jisté nedostatky ve formě omezeného prostoru pro tolik zpráv. Člověk může vždy číst pouze jednu zprávu. Nešlo o zaplavení těmito memy.

S nástupem prvních sociálních sítí se však i tohle zásadně změnilo. V podstatě neomezený prostor k vyjadřování a možnost prohlížet nepřehledné množství příspěvků

najednou vytvořily ideální podmínky pro to, aby se memy začaly raketově šířit a dostaly se do podoby, ve které je většina internetové populace chápe dnes. To, že pod meme se dá zařadit spousta věcí, platí dodnes. V drtivé většině to však bývá obrázek, gif (krátký opakující se pohyblivý obrázek), hláška či nějaká šablonovitá situace. (Ilic, 2012)

3.2. Užití

Může se zdát, že užití těchto memů na sociálních sítích je jen omezené. Mezi internetovou komunitou, která je v lecčems velmi tvořivá, se však memy začaly používat takřka všude. Může jít o vyjádření názoru, aktuální nálady, reakci na jiný příspěvek či prostě jen vjem pro pobavení. Během vyjadřování názorů je velice časté strefování se do aktuálních témat, zesměšňování politických figur. Výše v práci je zmíněno, že toto může být pro uživatele internetu důležité jako copingová strategie.

Vzhledem k tomu, že nejčastější formou memu je obrázek, může jít o užitečné sebevyjádření. Mnohdy je vizualizace vlastních pocitů formou gifu či obrázků mnohem výstižnější, než kdyby by se člověk pokusil pocity popsat slovy. Proto se memy často používají jako vyjádření vlastní reakce pod příspěvky někoho jiného.

Obrázek 4 - Ukázka reakce

Tento obrázek, který se většinou objevuje ve formě gifu, kde muž otevře pusku ještě mnohem víc, bychom našli pod nějakými překvapivými či zarážejícími příspěvky. Ve formě gifu muž ještě uznale tleská, proto se gif vyskytuje převážně pod příspěvky, které nějak zaslouží ocenění, případně je podáván ironicky k příspěvkům, které záslužné nejsou. Na sociálních sítích je dnes naprosto přirozené vyjadřovat emoce spíše vizuální formou než formou psanou. Pokud člověk napíše „To mě překvapuje.“, nemá to pravděpodobně takový

dopad, jako když pod příspěvek vloží obrázek ukázaný výše, případně napíše tohoto smajlíka: :-O

Právě na smajlicích je znát důležitost vizualizace pocitů na sociálních sítích a internetu celkově. I smajlíci však pod náparem memů spíše upadají v zapomnění, neboť memy pojmu mnohem více obsahu.

Velice často se ale memy objevují pouze proto, aby pobavily. Na sociálních sítích existuje nepřeberné množství stránek, které se soustředí výhradně na sdílení humorného obsahu. Jejich účelem je většinou jen pobavit. Některé si ale zakládají na celospolečenských tématech, jiné míří výhradně na celebrity, některé zase tvoří memy ze starých maleb, což působí rovněž velmi komicky. Za těmito memy většinou nelze hledat hlubší smysl, internetová komunita je ale odebírá ve velkém, což dokazují mnohdy i statisícové „lajky“ pod jednotlivými příspěvky.

Nesmírně zajímavé je taky na sociálních sítích, zvláště na Facebooku, pozorovat vývoj memů. Jako všude v kultuře, i lze zde vysledovat určité trendy, jejichž oblíbenost a užívání postupně roste. Často se objeví meme, který se dá použít jako vhodná šablona pro více situací. Následně je do memu aplikováno cokoliv, co se hodí do dané situace, což vytváří nečekané a mnohdy velice vtipné obrázky.

Nurse: Sir, you've been in a coma since 1799.

Washington: Oh boy, can't wait to see my perfect no political party system of government.

Obrázek 5 - Příklad šablony memu

Na obrázku výše je příklad takové meme šablony. Ta původně začala obrázkem, kde sestra oznamovala pacientovi, jak dlouho je v kómatu, načež pacient odvětil, že se nemůže dočkat něčeho, o čemž však netuší, že o to přišel během kómatu. Podané ústní formou to tak

Obrázek 7 – Meme

Tento obrázek se na sociálních sítích objevil zcela náhle a stal se hitem. Jde o jasný příklad absurdního humoru. Opice je zde stříhána profesionálním holičem. Meme se posléze dočkal mnoha obměn, hlava opice byla pomocí fotomontáží přemístována do jiných situací a meme vydržel v určitých podobách na sítích dodnes a stále lidi baví, což dokazují mnohatisícová sdílení. Absurditu těchto příspěvků a jejich modifikací dokazuje i meme následující.

Imagine explaining this to a historian in 60 years time

Obrázek 8 - Meme a historie

Tento obrázek dokonale vystihuje podstatu memů. Zaprvé je v popisku zmíněna absurdita onoho obrázku, když odběratele pobízí k tomu, aby si zkusil představit, jak bude tento meme působit za šedesát let. Zadruhé je zde do extrému dovedeno modifikování původního obrázku, kdy se do něj komponují nejen memy s opicí, ale i další memy, které tou

dobou putovaly po sítích. Tento jev není na sociálních sítích nijak ojedinělý, podobných šablonovitých memů, které se nadále rozvíjejí do extrémních poloh a navzájem se prolínají, koluje po sociálních sítích nespočetně.

Je tedy znát, že memy nejsou prostě obrázky, které člověk sdílí na sociálních sítích za účelem pobavení. Jejich využití je velice široké. Vývoj memů je dynamický a pružně reaguje na okolní dění a potřeby uživatelů. Je samozřejmé, že ne všechny memy přijdou vtipné většině lidí. Užitečnost sociálních sítí zde však nalézáme v tom, že člověk může sám selektovat, jaký humor bude odebírat a co se objeví na jeho „zdi“. Humornost daného memu totiž spočívá hlavně v osobě, která ho přijímá. (Reyes, Rosso, & Buscaldi, 2012)

4. Návrh výzkumu

4.1. Cíle výzkumu

Navrhovaný výzkum si klade za cíl objasnit vztah mezi osobou, která se pohybuje na sociálních sítích, a humorem, který právě na těchto stránkách sleduje. Snaží se potvrdit nebo vyvrátit hypotézu, že mezi osobností a humorem na sociálních sítích existuje vztah. Pro určení osobnostních rysů u člověka je použit osobnostní dotazník NEO-PI-R (McCrae & Costa, 2004). Pro klasifikaci humoru jsou podle specifik určeny jednotlivé druhy humoru, které se na sociálních sítích vyskytují nejčastěji.

Způsobů, jak nahlížet na osobnostní rysy člověka, je mnoho. Pohled na osobnost skrze smysl pro humor je pouze jedním z těchto způsobů, o to je však zajímavější, neboť humor hraje jedinečnou roli jak pro každého jedince, tak hlavně pro mezilidskou interakci. Výzkumy naznačují, že mezi stylem humoru, který se u člověka objevuje, a tím, jaký daný člověk je, existuje jistá souvislost. (Mendiburo-Seguel, Páez, & Martínez-Sánchez, 2015)

Pouhým pozorováním je však velice obtížné nahlédnout na to, jaký smysl pro humor člověk má. Bylo by zapotřebí jej pozorovat po velmi dlouhou dobu a velice pečlivě a ani poté bychom neměli ucelený obrázek. Humor je něco, co se v nás může vyvíjet s tím, jak dospíváme, případně s tím, co se děje v našem okolí. Je tedy třeba mít určitou metodu, která nám dopomůže zjistit to, jaký smysl pro humor člověk má, případně nemá. Sociální sítě mohou být ideálním prostorem pro zjištění toho, jaký smysl pro humor člověk má. Právě na sociálních sítích člověk sleduje mnoho humorných stránek, zároveň pohyb na těchto sítích tvoří výraznou složkou volného času jejich uživatelů. Použití uživatelských profilů na sociálních sítích pro zjištění toho, jaký konkrétní humor člověku vyhovuje, je tedy jistě užitečné. Souvislost humorných stylů s anamnestickými daty není zkoumána, neboť sběr takových dat by byl velice složitý.

Výzkumná otázka je:

Existuje korelace mezi osobnostními rysy a počtem a druhem humorných stránek, které na sociální síti respondent sleduje?

4.2. Respondenti

Respondenti budou vyhledáváni podle toho, jestli mají profil na sociálních sítích. Pro výzkum je přítomnost na sociálních sítích klíčová, proto není možné zahrnout respondenty, kteří na nich netráví čas. Nebylo by nutné, aby respondenti sledovali nějaké humorné stránky,

poněvadž rozdílné korelace se mohou hledat i mezi respondenty, kteří humorné stránky sledují a mezi těmi, kteří je nesledují.

Jako sociální síť, na níž je humor sledován, byl vybrán Facebook. Nadále zůstává sociální sítí s nejvíce aktivnímu uživateli (Facebook, 2018). Na Facebooku lze navíc sledovat jak statusy a videa, tak obrázky či gify, které tvoří tu největší složku humoru na sociálních sítích. Na všech ostatních užívaných sociálních sítích lze vždy odebírat například pouze obrázky či pouze videa. Facebook se tedy stává nejužitečnějším nástrojem pro sběr dat, neboť tyto možnosti spojuje.

Bude snaha získat respondenty z velkých měst i malých obcí. Věková hranice pro účast na výzkumu bude nad patnáct let. Ideální by bylo, aby se výzkumu zúčastnila reprezentativní část všech věkových kategorií. Administrace osobnostního inventáře NEO-PI-R by probíhala online z pohodlí domova respondentů, což by usnadnilo sběr dat co největšího množství lidí. Respondenti by rovněž měli možnost získat zpětnou vazbu ve formě výsledků osobnostního inventáře i dotazníku humorných stylů.

U každého respondenta se zaznamenají základní údaje. Pohlaví, věk, nejvyšší dosažené vzdělání a místo současného bydliště. Respondenti by měli mít takové normální rozdělení.

Respondenti budou zváni k účasti na výzkumu formou online inzerce. Na vybraných konkrétních facebookových stránkách bude zveřejněna nabídka účasti na výzkumu. Tyto stránky budou vybrány tak, aby oslovily co nejširší spektrum respondentů. Mezi nimi by například byly stránky určené pro seniory (*Aktivní senioři*), stránky, na kterých se pohybují studenti (stránky vysokých škol či odborných učilišť), samotné humorné stránky, stránky zabývající se inzercí atd. Respondenti budou dále pobízeni k tomu, aby výzkum sdíleli na svých facebookových profilech. Podmínkou k účasti je aktivní užívání Facebooku po dobu alespoň jednoho roku, aby bylo zajištěno, že respondent se na sociální síti již orientuje a měl možnost vybrat si, které stránky bude či nebude odebírat. Za aktivního uživatele Facebooku se považuje ten, který se za posledních 30 dní přihlásil alespoň jednou na svůj účet (Facebook, 2018). Věková hranice bude ošetřena samotným užíváním Facebooku, neboť uživatelé této sociální sítě nesmí být mladší patnácti let. Respondenti by pro účast na výzkumu poté podepsali informovaný souhlas s tím, že jejich Facebookový profil bude analyzován skrze tzv. Big data analysis.

4.3. Sběr dat

Big data, neboli tzv. „Velká data“, tvoří veškerá stopa, kterou za sebou člověk zanechá po pobytu na internetu. „Velká“ se jim říká proto, že přesahují rámec jakékoliv databáze a jsou příliš velká a příliš rozvětvená na to, aby se s nimi dalo pracovat v rámci nám známého hardwaru. (Trnka, 2014) Analýza těchto dat je tedy v celkovém měřítku dnes nemožná, pokud nevíme, co konkrétního hledáme. Data na konkrétním Facebookovém profilu se nenachází v tak velkém měřítku, proto je jejich analýza nejen možná, ale také hojně využívaná, zejména v oblasti marketingu. Existuje mnoho způsobů, jak analyzovat Facebookový profil. Pro daný výzkum je však ideální stránka www.applymagicsauce.com. (Cambridge, 2016) Pro výzkum jsou nejdůležitější pouze stránky, které respondent na Facebooku sleduje, ne statusy a fotky, které na svůj profil přidává. Software *Apply magic sauce* pracuje pouze se stránkami, které na Facebooku odebíráme, proto je pro výzkum nejvhodnější.

Server *Apply magic sauce* funguje na principu shromažďování všech informací, které za sebou člověk pobytím na facebookovém profilu zanechá. Primárně se však zaměřuje na stránky, které uživatel na sociální síti sleduje a jejichž příspěvky odebírá. Software udělá výčet všech těchto stránek a tyto následně analyzuje. Pro potřeby výzkumu by bylo nutné kontaktovat univerzitu v Cambridge, aby výzkumníkům byl povolen přístup k softwaru. Hlavním výstupem při zkoumání toho, jaký smysl pro humor člověk má, jsou právě výsledky analýzy profilu pomocí serveru *applymagicsauce.com*. Proto je nutné mít k těmto výsledkům přístup, který se získá až po souhlasu s používáním softwaru pro výzkumné účely od vlastníků tohoto softwaru.

U respondentů, kteří podepíší souhlas, by byla provedena analýza jejich facebookových profilů pomocí serveru *Apply magic sauce*. Tím by se zjistilo, jaké humorné stránky sledují, kolik jich je a o jaký druh humoru se jedná. U všech těchto humorných stránek, které by vzešly z uživatelských profilů, by byla provedena analýza, na jejímž základě by humorné stránky byly rozřazeny do základních kategorií, které jsou vysvětleny níže. Tato analýza by sestávala z pozorování všech humorných příspěvků, které daná stránka zveřejňuje. Následně by se podle většiny příspěvků, které se na stránce nachází, určilo, do jaké kategorie daná stránka jako celek spadá. Tyto kategorie by byly určeny dle Martina a kolektivu (2003), který zavedl tyto základní druhy humoru pro svůj *Humor styles questionnaire*.

Pro určení kategorií byl stanoven základní systém dvou protilehlých os. Na jedné ose máme humor *interpersonální*, který logicky míří na někoho jiného, tzv. „Dělat si z někoho

legraci.“ Na druhé straně téže osy leží humor *intrapersonální*, kdy obětí humoru je autor samotný.

Druhou osu tvoří póly, které se v angličtině nazývají *benign* a *malign*. V českém jazyce však výrazy benigní a maligní pro označení humoru nejsou vhodné, proto je výmluvnější označení humor *vlídný* a humor *poškozující*. Kombinací s předchozí osou *interpersonálního* a *intrapersonálního* humoru tedy jasně vzniknou pevně dané čtyři kategorie humoru, do nichž se mohou humorné stránky na Facebooku po analýze zařadit (Martin, Puhlik-Doris, Larsen, Gray, & Weir, 2003):

S tím, jak se humorné stránky na Facebooku vyvíjí, se však objevuje nový fenomén, který je do daných čtyř kategorií jen obtížně zařaditelný. Tímto fenoménem je humor, který budeme nazývat *absurdní*. Vychází z nečekaných výjevů či absurdních situací. Příkladem takového druhu humoru může být tento obrázek:

Obrázek 9 - Příklad absurdního humoru

Tento příspěvek z dané humorné stránky by se těžko zařazoval do předchozích čtyř kategorií a existuje mnoho humorných stránek, na kterých se objevují výhradně příspěvky tohoto rázu, proto je pro potřeby výzkumu nutno určit pátou kategorii, kterou bude humor *absurdní*.

Po analýze facebookových profilů by se všechny objevené humorné stránky rozřadily do pěti daných kategorií podle příspěvků, které se na nich objevují. Tím se u každého respondente získá jeho „humorný profil“, tedy budeme vědět, jaký humor sleduje či nesleduje a v jaké míře.

Následně by byl daným respondentům rozeslán osobnostní inventář NEO-PI-R (2004), který by u všech respondentů zjistil škály osobnostních rysů dle Big Five. Pro zjednodušení sběru dat by byl dotazník distribuován online, aby byla minimalizována práce, kterou musí respondent odvést, čímž by se zajistil co největší počet respondentů. Po této fázi výzkumu tedy máme u každého respondenta jeho dané osobnostní rysy a jeho humorný profil, po čemž následuje statistická analýza dat.

4.4. Metody statistické analýzy

Z výzkumné otázky výzkumu týkající se statistické asociace mezi škálami struktury osobnosti dle osobnostního inventáře NEO-PI-R a humornými kategoriemi, které daná osoba na Facebooku sleduje, byly určeny metody statistické analýzy. Tyto metody by byly provedeny pouze v případě, že by byl zajištěn dostatečně velký a reprezentativní soubor respondentů. Za takový soubor by byl považován ten, který by přesáhl 200 respondentů. Více respondentů by bylo kvůli potřebě vyhodnocování inventáře NEO-PI-R a analýze profilů příliš náročné na zpracování.

Zprvu by byl každý z profilů dichotomicky škálován podle toho, jestli humorné stránky vůbec sleduje, či nesleduje. Na Facebooku se jistě objevují i tací, kteří zde nejsou výhradně kvůli zábavě a nesledují vůbec žádné humorné stránky. Tímto by se vytvořily prosté dvě skupiny, kdy jedna z nich by nesledovala vůbec žádné humorné stránky a druhá by sledovala alespoň jednu. Mezi těmito skupinami by byly hledány rozdíly v souvislosti s výsledky jejich inventáře NEO-PI-R. Vzhledem k velikosti souboru respondentů a dvěma skupinám by bylo možné použít klasické parametrické testování – dvouvýběrový t-test.

Následně by se u respondentů, kteří sledují alespoň jednu facebookovou stránku s humorným obsahem, spočítalo, jaké zastoupení mají u jednotlivých humorných stylů, určených Martinem (2003) a doplněných autorem práce o humor absurdní. Tím by se získal daný humorný profil, kde by každý ze stylů měl nějaké zastoupení, případně u některých stylů neměl vůbec žádné. Tím se získá pět ordinálních proměnných.

Jako nejvhodnější metoda pro následné spočítání výsledků byly zvoleny korelační matice se Spearmanovým korelačním koeficientem, neboť proměnných je více. Díky tomu by se získalo číselné vyjádření korelací jednotlivých humorných stylů s dimenzemi Big Five.

4.5. Diskuze

Užitečnost prozkoumávání tématu tkví v jeho aktuálnosti. Pobyt na sociálních sítích tvoří v dnešní době značnou část volného času internetové populace. Považuji tedy za užitečné zkoumat souvislost sociálních sítí a lidské osobnosti, obzvláště skrze humor. Vztah humoru a osobnosti je v poslední době poměrně dobře zmapovaný, což usnadňuje další zkoumání, obzvláště pokud chceme do výzkumů zakomponovat další faktor, tedy sociální síť.

Vzhledem k absenci odborných zdrojů na téma humor na sociálních sítích se při pojednání o tématu opírám převážně o vlastní poznatky a pozorování. To, že se na toto téma nenalézají zdroje, však dává této práci výhodu v tom, že je pravděpodobně jedna z mála, která se tímto tématem odborněji zabývá. V tom tkví rozhodně její přínos.

Výzkum byl v této podobě zvolen pro nejsnazší a nejrychlejší administraci. Analýza facebookových profilů proběhne online, stejně tak administrace inventáře NEO-PI-R, (McCrae & Costa, 2004) což výrazně uspíší a zjednoduší práci na výzkumu. Vzhledem k velké propracovanosti tématu souvislosti humorných stylů a Big Five by práce byla užitečná pro své srovnání s těmito předchozími studiemi. Mohlo by se ukázat, jestli lidé, kteří jsou spíše extrovertní, opravdu sledují na sociálních sítích spíše nepoškozující humor, jak naznačují předchozí výzkumy. (Mendiburo-Seguel, Páez, & Martínez-Sánchez, 2015)

Základem každého výzkumu je ovšem reprezentativní vzorek, na kterém by byl výzkum proveden. Měl by mít podobné zastoupení jako běžná populace, nejen ta internetová. Problémové by však mohlo být sehnat starší obyvatele, kteří jsou zároveň aktivními uživateli Facebooku. Je zřejmé, že na sociálních sítích se pohybuje spíše mladší generace. (Facebook, 2018) Možným řešením by mohlo být šíření výzkumu skrze sociální síť hlavně na stránkách, na kterých se pohybují převážně lidé starší. Mezi takové stránky patří například *Aktivní senioři z Prahy a okolí* či *Radost pro seniory*. Výzkum je takto šířen už od začátku, na stránkách pro seniory však bude šířen více kvůli uvedeným důvodům.

Dalším úskalím by mohla být analýza facebookových profilů. Jednak proto, že není jisté, že by výzkumníci měli přístup k softwaru *appliedmagicsauce*, (Cambridge, 2016) čímž by se velice ztížilo sledování toho, jaké humorné stránky člověk sleduje. Na samotných stránkách nejsou informace o tom, jestli má odborná veřejnost k práci se softwarem přístup. Každý z profilů na sítích by se tedy musel „ručně“ prohledat a bylo by třeba vypsát, jaké

stránky sleduje, což by velice prodloužilo analýzu profilů. Z etického hlediska by druhým problémem s ohledem na analýzu profilů mohlo být soukromí jejich majitelů.

Respondenti budou muset poskytnout svůj profil k zevrubné analýze se vším, co se na něm nachází. Nemusí jim být příjemné, že jejich profil bude podrobně prohlížen v souvislosti s tím, jaké stránky sledují. To může snížit počet lidí, kteří se budou chtít výzkumu účastnit. Tento problém by mohl být ještě výraznější s přihlédnutím k aktuálnímu dění ohledně práce s osobními daty na sociálních sítích. V době, kdy je tato práce psána, dochází k velké diskuzi ohledně míry ochrany osobních údajů na internetu, a zejména právě na Facebooku, kde došlo k úniku dat od více než osmdesáti milionu uživatelů. To jistě může některé respondenty odradit od ochoty poskytnout celý svůj facebookový profil k analýze, provedené někým cizím. Opatřením, které by mohlo tento strach zmírnit, je jistě předcházející ujištění o tom, že všechna data budou anonymní a budou použita pouze pro účely daného výzkumu. Dále s nimi nebude nijak pracováno. Respondenti by také ještě před provedením výzkumu podepsali souhlas se zpracováním těchto údajů, kde by byly všechny potřebné informace uvedeny.

Pro spolehlivé výsledky výzkumu je také potřeba zamyslet se nad tím, jaké jiné proměnné mohou mít na výsledné korelace vliv. Proto jsou v rámci dotazníku u každého z respondentů zaznamenávány i demografické údaje. Je totiž možné, že určité osobnostní rysy, které jsou důležitou složkou daného výzkumu, budou korelovat i s těmito údaji, například otevřenost vůči zkušenostem s věkem či neuroticismus s pohlavím. (Donnellan & Lucas, 2008) Je tedy důležité zachytit i tyto údaje a zaznamenat jejich korelace s výsledky NEO-PI-R, aby bylo jasněji určeno, které výsledky opravdu souvisí pouze s druhy humoru, které člověk sleduje.

Výzkum pro zjištění toho, jaký humorný styl je danému člověku nejbližší, používá sociální síť. Existuje mnoho výzkumů, které se zabývají vztahy HSQ (2003) a konceptu Big Five, tento by byl však první, který by humorné styly zkoumal ve virtuálním prostředí. Bylo by jistě velice zajímavé sledovat i to, jestli se nějak liší vztahy, které byly objeveny v předchozích výzkumech (Mendiburo-Seguel, Páez, & Martínez-Sánchez, 2015), jako je například souvislost extravertze a vlídného humoru, od těch, které by byly objeveny v rámci sociálních sítí. Do jisté míry tedy výzkum bude i nahlédnutím do toho, jestli se humorné styly mohou na sociálních sítích projevovat podobně tak, jako v reálném životě.

Závěr

Práce se zabývá tím, jestli se osobnost člověka může nějak odrážet v tom, jaký humor sleduje na sociálních sítích. Konkrétně na toto téma však po pečlivém pátrání bohužel nebyly nalezeny vůbec žádné zdroje. Existuje mnoho výzkumů týkajících se souvislosti humoru a osobnosti a práce z nich bohatě čerpá, když se ale potýká i se sociálními sítěmi, jedná se hlavně o autorovu úvahu a pozorování. Proto se práce nejdříve zabývá humorem samotným, tím, co nám dává a proč je důležitý. Následně se tyto poznatky dávají do vztahu s osobnostními rysy.

Dosavadní výzkumy se shodují na tom, že velmi důležitým osobnostním rysem je pro humor extraverte. Dle provedené metaanalýzy (Mendiburo-Seguel, Páez, & Martínez-Sánchez, 2015) se na tom shodují takřka všechny studie. Výraznou roli však pro náš humor hraje i neuroticismus. V práci byly popsány všechny tyto vztahy a to, jestli se můžou nějak odrážet v tom, jak se projevujeme na sociálních sítích. Souvislosti osobnostních rysů a humorných stylů se v práci věnuje samostatná kapitola, která staví na velké zásobě dostupných zdrojů.

Tato práce se rovněž zabývá samotným humorem na sociálních sítích. Popisuje to, jak se humor může vyvíjet, k čemu slouží a jak s ním uživatelé těchto sítí zachází. Je zde popsáno, že memy nejsou jen bezmyšlenkovitým sázením vtipů, ale můžou být i zdrojem uvolnění a spojování lidí.

V poslední části je navržen výzkum, který se zabývá ústředním tématem práce. Jeho hlavní přínos tkví v tom, že tento vztah ještě nebyl nijak prozkoumán a sociální sítě si zatím v psychologických výzkumech stále vydobývají své pevné místo, přestože mohou být bohatým zdrojem informací o tom, jaký člověk je. Proto autor práce považuje za užitečné použít facebookový profil pro zkoumání toho, jaké humorné styly člověk upřednostňuje.

Bibliografie

- Alexander, R. (1986). Ostracism and indirect reciprocity: the reproductive significance of humor. *Ethology and Sociobiology*, 253-270. doi: 10.1016/0162-3095(86)90052-X
- Attardo, S. (2014). *Encyclopedia of Humor Studies*. Los Angeles: SAGE Publications.
- Attardo, S., & Raskin, V. (1991). Script Theory Revis(it)ed: Joke Similarity and Joke Representation Model. *Humor - International journal of humor research*, 293-348. doi: 10.1515/humr.1991.4.3-4.293
- Babiš, A. (31. Leden 2017). Nákup dluhopisů Agrofertu - Rozhovor pro Reportéři ČT. (J. Neumannová, Tazatel)
- Baughman, H., Giammarco, E., Veselka, L., Schermer, J., Martin, N., Lynskey, M., & Vernon, P. (13. Červen 2012). A Behavioral Genetic Study of Humor Styles in an Australian Sample. *Twin Research and Human Genetics*, stránky 663-667. doi:10.1017/thg.2012.23
- Bennett, M. Z. (2003). The effect of mirthful laughter on stress and natural killer cell activity. *Alternative Therapies in Health and medicine*, 38-45. Retrieved from: <https://www.ncbi.nlm.nih.gov/pubmed/12652882>
- Borecký, V. (1996). *Odvrácená tvář humoru*. Praha: Nakladatelství Dauphin.
- Borecký, V. (2000). *Teorie komiky*. Praha: Nakladatelství Hynek.
- Bremmer, J. (1997). *Jokes, jokers and jokebooks in Ancient Greek culture*. . Malden: Blackwell Publishers.
- Cambridge, U. o. (2016). *University of Cambridge - The psychometrics centre*. Načteno z Apply magic sauce: www.applymagicsauce.com

- Carrell, A. (28. Zář 2007). *Historical views of humor*. Retrieved from:
https://web.archive.org/web/20070928094655/http://www.uni-duesseldorf.de/WWW/MathNat/Ruch/PSY356-Webarticles/Historical_Views.pdf
- Coser, R. (1959). Some social functions of laughter. *A study of humor in a hospital setting*, 171-182. doi: 10.1177/001872675901200205
- Cosker, D., & Edge, J. (2009). Laughing, crying, sneezing and yawning: Automatic voice driven animation of non-speech articulations. *Proceedings of Computer Animation and Social Agents, CASA*, 225-234. Retrieved from:
<https://pdfs.semanticscholar.org/281d/ded447890608d7e8d42c60485611118db097.pdf>
- Darwin, C. (1964). *Výraz emocí u člověka a u zvířat*. Praha: Československá akademie věd.
- Davis, M. (1993). *What's so funny?* Chicago: University of Chicago Press.
- de Koning, E., & Weiss, R. L. (2002). The Relational Humor Inventory: Functions of humor in close relationships. *American journal of family therapy*, 1-18. doi: 10.1080/019261802753455615
- Donnellan, M., & Lucas, R. (23. Zář 2008). Age Differences in the Big Five Across the Life Span: Evidence from Two National Samples. *Psychol Aging*, stránky 558-566. doi: 10.1037/a0012897
- Driver, J., & Gottman, J. (2004). Daily Marital Interactions and Positive Affect During Marital Conflict Among Newlywed Couples. *Family Process*, 301-314. Retrieved from:
<https://pdfs.semanticscholar.org/3cf9/5aa0c00a5ef3904677da503725a507e7d438.pdf>
- Eco, U. (1998). *The Comic and the Rule*. Londýn: Vintage.
- Facebook. (Leden 2018). *Q3 2017 Results*. Načteno z Facebook:
https://s21.q4cdn.com/399680738/files/doc_financials/2017/Q3/Q3-17-Earnings-Presentation.pdf
- Field, A. (2009). *Discovering statistics using SPSS*. London: SAGE Publications.
- Freud, S. (1960). *Jokes and Their Relation to the Unconscious*. Londýn: Norton.

- Gruner, C. R. (1997). *The Game of Humor: A Comprehensive Theory of why We Laugh*. Georgia: Transaction.
- Hempelmann, C. (12. Březen 2007). The laughter of the 1962 Tanganyika 'laughter epidemic'. *International Journal of Humor Research*, stránky 49-71. doi: 10.1515/HUMOR.2007.003
- Heyilghen, F. (3. Říjen 1997). *Memes on the Net*. Retrieved from: <https://web.archive.org/web/20130527073440/http://pespmc1.vub.ac.be:80/MEMENET.html>
- Hobbes, T. (1981). *Leviathan*. Londýn: Penguin Books.
- Chaplin, C. (Režisér). (1940). *The Great Dictator* [Film].
- Ilic, J. (2012). Humour on Facebook. *2nd International Conference on Foreign Language Teaching and Applied Linguistics* (stránky 1-6). Sarajevo: FLTAL'12.
- Kierkegaard, S., & Oden, T. C. (2006). *The humor of Kierkegaard: An anthology*. Princeton: Princeton University Press.
- Kozintsev, A. (2015). War Propaganda and Humour: World War II German, British, and Soviet Cartoons. V D. Demski, L. Laineste, & B.-O. K., *War Matters: Constructing Images of the Other 1930s–1950s* (stránky 84-107). Budapešť: L'Harmattan.
- Martin, R. (2003). Sense of humor. *Positive psychological assessment: A handbook of models and measures*, 313-326. Retrieved from: <http://humoursummerschool.org/01/articlesNhandouts/PosPsych.pdf>
- Martin, R. (2007). *The Psychology of Humor: An integrative approach*. London: Academic Press.
- Martin, R., Puhlik-Doris, P., Larsen, G., Gray, J., & Weir, K. (2003). Individual differences in uses of humor and their relation to psychological well-being: Development of the Humor Styles Questionnaire. *Journal of Research in Personality*, 48 - 75. doi: 10.1016/S0092-6566(02)00534-2
- McCrae, R. R., & Costa, P. T. (Únor 2004). A contemplated revision of the NEO Five-Factor Inventory. *Personality and Individual Differences*, stránky 587-596. Retrieved from:

<https://www.yumpu.com/en/document/view/51129399/a-contemplated-revision-of-the-neo-five-factor-inventory>

- Mendiburo-Seguel, A., Páez, D., & Martínez-Sánchez, F. (2015). Humor styles and personality: A meta-analysis of the relation between humor styles and the Big Five personality traits. *Scandinavian Journal of psychology*, *56*, 335–340. doi: 10.1111/sjop.12209
- Mobbs, D., Hagan, C. C., Azim, E., Menon, V., & Reiss, A. L. (8. Listopad 2006). Personality predicts activity in reward and emotional regions associated with humor. *PNAS*, stránky 16502-16506. Retrieved from: <https://pdfs.semanticscholar.org/5142/90149c1196b25fd80c157637a5d75243f083.pdf>
- Nerhardt, G. (1970). Humor and inclination to laugh. Emotional reactions to stimuli of different divergence from a range of expectancy. *Scandinavian journal of psychology*, 185-195. doi: 10.1111/j.1467-9450.1970.tb00734.x
- Panksepp, J. (1. Duben 2005). Beyond a Joke: From Animal Laughter to Human Joy? *Science*, stránky 62-63. doi: 10.1126/science.1112066
- Polimeni, J., & Reiss, J. P. (1. Duben 2006). The First Joke: Exploring the Evolutionary Origins of Humor. *Evolutionary Psychology*, stránky 347-366. doi: 10.1126/science.1112066
- Ramachandran, V. (1998). The neurology and evolution of humor, laughter, and smiling: the false alarm theory. *Medical hypotheses*, 351-354. Retrieved from: <http://110comedycritique.qwriting.qc.cuny.edu/files/2017/01/Ramachandran.pdf>
- Rankin, P., & Phillip, A. (1963). An epidemic of laughing in the Bukoba district of Tanganyika. *Central African Journal of Medicine*, 167-170. Retrieved from: http://hdl.handle.net/10520/AJA00089176_6171
- Raskin, V. (1985). *Semantic mechanisms of humor*. Dordrecht: Springer Netherlands.
- Reyes, A., Rosso, P., & Buscaldi, D. (1. Duben 2012). From humor recognition to irony detection: The figurative language of social media. *Data & Knowledge Engineering*, stránky 1-12. Retrieved from: http://www.academia.edu/3032533/From_humor_recognition_to_irony_detection_The_figurative_language_of_social_media

- Saroglou, V., & Scariot, C. (5. Únor 2002). Humor Styles Questionnaire: personality and educational correlates in Belgian high school and college students. *European journal of Personality*, stránky 43-54. doi: 10.1002/per.430
- Seargeant, P., & Tagg, C. (2014). *The language of social media*. Hampshire: Palgrave Macmillan.
- Schermer, J. A., Martin, R. A., Martin, N. G., Lynskey, M., & Vernon, P. (7. Únor 2013). The general factor of personality and humor styles. *Personality and Individual Differences*, stránky 890-893. doi: 10.1016/j.paid.2012.12.026
- Solomon, R. (2002). Are the Three Stooges Funny? Soitainly! (or When is it OK to Laugh?). V J. Rudinow, & A. Graybosch, *Ethics and Values in the Information Age* (stránky 28-36). Toronto: Wadsworth.
- Spence, J. T., Helmreich, R. L., & Holahan, C. K. (1979). Negative and positive components of psychological masculinity and femininity and their relationship to self-reports of neurotic and acting out behaviors. *Journal of personality and social psychology*, 1673–1682. doi: 10.1037/0022-3514.37.10.1673
- Šed'ová, K. (2013). *Humor ve škole*. Brno: Masarykova univerzita.
- Trnka, A. (Říjen 2014). Big data analysis. *European Journal of Science and Theology*, stránky 143-148. Retrieved from: http://www.ejst.tuiasi.ro/Files/48/15_Trnka.pdf
- Van der Linden, D., Nijenhuis, J. T., & Bakker, A. (2. Červen 2010). The General Factor of Personality: A meta-analysis of Big Five intercorrelations and a criterion-related validity study. *Journal of research in Personality*, stránky 315-327. doi: 10.1016/j.jrp.2010.03.003
- Veatch, T. C. (17. Červenec 2009). A theory of humor. *HUMOR - International journal of humor research*, stránky 161-216. doi: doi.org/10.1515/humr.1998.11.2.161.
- Warren, C., & McGraw, A. P. (2016). Differentiating what is humorous from what is not. *Journal of Personality and social psychology*, 407-430. doi: 10.1037/pspi0000041
- Weisfeld, G. E. (1. Březen 1993). The adaptive value of humor and laughter. *Evolution and human behavior*, stránky 141-169. doi: 10.1016/0162-3095(93)90012-7

Woods, P. (1983). Coping at school through humour. *British journal of sociology of education* , 111-124. doi: 10.1080/0142569830040201

Ziv, A. (1. Leden 2009). The Social Function of Humor in Interpersonal Relationships. *Society*, stránky 11-18. doi: 10.1007/s12115-009-9283-9

Seznam obrázků

Obrázek 1 - Příklad absurdního humoru	13
https://www.reddit.com/r/The_Mueller/comments/88ryhn/breaking_news_trump_admits_to_hitting_that_mf_dab/	
Obrázek 2 – Ukázka nesouladu v humoru na sociálních sítích	15
https://www.facebook.com/MuseumOfInternet/photos/a.183183591827452.61242.183072475171897/1371893469623119/?type=3&theater	
Obrázek 3 Příklad sdílené myšlenky	25
https://me.me/i/owonder-of-hers-thinking-about-me-i-need-to-reach-13634344	
Obrázek 4 - Ukázka reakce	35
http://knowyourmeme.com/memes/magikarp-guy	
Obrázek 5 - Příklad šablony memu	36
http://knowyourmeme.com/photos/1182762-sir-youve-been-in-a-coma	
Obrázek 6 - Příklad historie memu	37
https://onsizzle.com/i/nurse-sir-youve-been-in-a-coma-since-2010-me-ffffffffffffffffffffuuuuuuuuu-9164528	
Obrázek 7 – Meme	38
http://knowyourmeme.com/memes/monkey-haircut	
Obrázek 8 - Meme a historie	38
https://meme.xyz/meme/2934/imagine-explaining-this-to-a-historian-in-60-years-time.html	
Obrázek 9 - Příklad absurdního humoru	43
https://samoaramata.wordpress.com/2012/03/24/happy-wolf/wolf-jumping-over-a-sheep/	